

Lokaal Plan van Aanpak 2020

Versterkingsopgave Gemeente Groningen

25 maart 2020



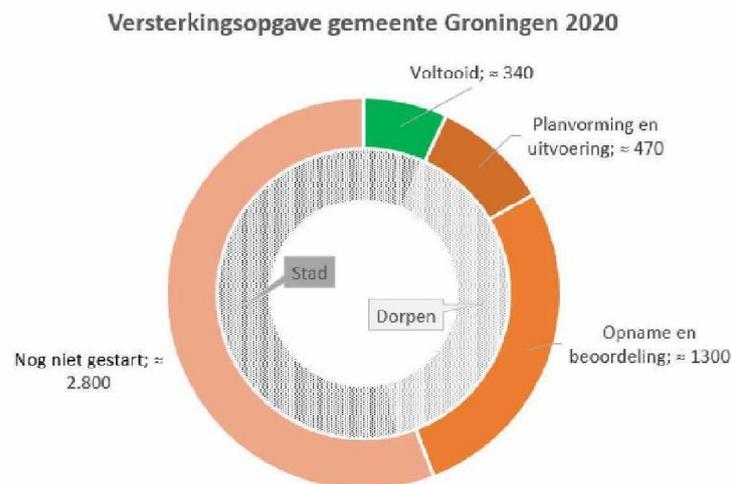
Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding	4
2. Achtergrond en kaders	7
3. Prioritering.....	13
4. Uitvoering en projecten.....	16
5. Communicatie.....	22
6. Rapportage en monitoring	24
7. Risico's	25
8. Definities.....	26
9. Bijlagen	28

Samenvatting

In Groningen moet iedereen veilig kunnen wonen, werken en naar school gaan. In het Lokaal Plan van Aanpak (LPA) 2020 beschrijven we onze doelstellingen en ambities voor de versterkingsopgave in onze gemeente. Het LPA 2020 is onze opdracht aan de uitvoeringsorganisatie voor versterkingsopgave, Nationaal Coördinator Groningen. Gebouwen worden zo nodig versterkt om ze beter bestand te maken tegen de gevolgen van de aardbevingen, zodat iedereen in Groningen net zo veilig kan leven als iemand in de rest van Nederland.

De versterkingsopgave in onze gemeente is omvangrijk en complex. Er staan ongeveer 5000 adressen op de lijst. Onderstaande figuur geeft een globaal overzicht van de huidige stand van zaken.



Vanwege de grote omvang en complexiteit van de opgave kunnen we niet alle adressen op de lijst één keer oppakken. Bij de versterking staat veiligheid voorop en houden we nadrukkelijk rekening met gewekte verwachtingen bij bewoners en toekomstperspectief voor de dorpen. Dit komt tot uiting in onze centrale uitgangspunten.

De centrale uitgangspunten voor de prioritering van de versterkingsopgave in onze gemeente zijn:

- Wat eenmaal op de lijst staat, blijft onderdeel van het versterkingsprogramma.
- Wat loopt, loopt door.
- We prioriteren op basis van risico en urgentie volgens de meest recente inzichten.
- We werken zoveel mogelijk gebiedsgericht.

In het LPA 2020 splitsen we de totale opgave uit naar groepen van adressen die nog moeten worden onderzocht om te bepalen of ze voldoen aan de veiligheidsnorm en concrete projecten die in planvorming of uitvoering zijn. Gezien de onzekerheden in capaciteit en planning kunnen we niet voor alle adressen in de opgave een concrete planning aangeven. Wel sluiten we qua prioritering aan bij de 4 uitgangspunten, en passen we nieuwe inzichten en versnellingsmaatregelen toe conform deze uitgangspunten op actualisaties van het LPA 2020.

We verwachten dat in 2020 zo'n 30 adressen versterkt worden opgeleverd. Zo'n 600 adressen zitten of komen in de planvormingsfase, en we verwachten de oplevering van ongeveer 500 versterkingsadviezen. Nog eens 600 adressen zitten in de onderzoeksfase (opname en beoordeling). Gezien het grote aantal adressen in planvorming, en de beperkte capaciteit voor onderzoek, zullen we beperkt nieuwe adressen oppakken.

1. Inleiding

Dit is het Lokaal Plan van Aanpak 2020 voor de versterkingsopgave in de gemeente Groningen. In dit plan beschrijven we onze ambitie voor de versterkingsopgave in onze gemeente.

Gebouwen worden zo nodig versterkt om ze beter bestand te maken tegen de gevolgen van aardbevingen, zodat iedereen in Groningen net zo veilig kan leven als iemand in de rest van Nederland. Gebouwen worden versterkt wanneer na onderzoek blijkt dat ze niet voldoen aan de veiligheidsnorm voor aardbevingsbestendig bouwen, zoals deze in 2015 door de commissie Meijdam werd voorgesteld en door de minister is vastgesteld.

Het Lokaal Plan van Aanpak (LPA) 2020 beschrijft de versterkingsprojecten in onze gemeente en prioriteert de adressen die moeten worden versterkt of nog moeten worden onderzocht op veiligheid (opname en beoordeling). Het LPA 2020 is tevens een actualisatie van het Lokaal Plan van Aanpak 2019 (LPA 2019).

Het LPA 2020 is onze opdracht aan de uitvoeringsorganisatie voor de versterkingsopgave. De nieuwe (publieke) uitvoeringsorganisatie is op 1 januari 2020 gestart onder de naam Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Het LPA 2020 is in samenwerking met NCG opgesteld. NCG houdt een dashboard bij over de voortgang van de versterking. De in dit document genoemde cijfers zijn gebaseerd op informatie van NCG.

De aardbevingen, schades en versterking hebben een grote impact op onze inwoners. De onderzoeken van *Gronings Perspectief* die in de afgelopen jaren zijn gedaan onder inwoners in het aardbevingsgebied tonen aan dat de effecten op de (psychische) gezondheid groot zijn. In het onderzoek naar de sociale impact van de versterkingsoperatie komt *Gronings Perspectief* tot de volgende conclusies:

“De versterkingsoperatie ontwricht het leven van bewoners, blijkt uit interviews. Het duurt jaren voordat versterking begint. Al die tijd zit het leven van bewoners op slot en zijn ze afhankelijk van telkens nieuwe besluitvorming. Als het zover is zijn bewoners opgelucht dat er iets gebeurt, verloopt de samenwerking met instanties doorgaans goed, maar is de extra belasting voor bewoners een risico.”

“Wat helpt bewoners om de moed niet te verliezen? Bewoners die te maken hebben met meervoudige schade houden hoop als hun leven om méér draait dan aardbevingen alleen. Bewoners en gemeenschappen hebben, juist nu, baat bij andere activiteiten en bezigheden. Dat onderstreept het belang van investeringen in leefbaarheid, verenigingsleven en bewonersinitiatieven.”¹

Ook wij ervaren dagelijks welke grote impact de versterking heeft op onze inwoners en de dorpen. Dat is één van de redenen waarom wij in 2017 zijn gestart met dorpsvernieuwing. Doel is dat de dorpen sterker uit de versterking komen. Wij staan naast de mensen in het aardbevingsgebied en werken aan herstel van het vertrouwen tussen overheden en getroffen inwoners. Het WIJ team Ten Boer heeft aardbevingscoaches die een luisterend oor bieden en mensen met zorgvragen kunnen doorverwijzen. Met de dorpstafels in Ten Post en Woltersum wordt inhoudelijk gesproken over de versterkingsopgave en de projecten die onder de noemer van de dorpsvernieuwing een positieve bijdrage moeten leveren voor het welzijn en woongenot van bewoners.

Uitgangspunten LPA 2020

De versterkingsopgave in onze gemeente is omvangrijk en complex. Daarom kunnen we niet alle adressen op de lijst in één keer oppakken. Bij de versterking staat veiligheid voorop, maar houden we ook nadrukkelijk rekening

¹ Persbericht Gronings Perspectief: *Beleid gaswinning zet leven van bewoners langdurig op slot* (28 mei 2019).

met gewekte verwachtingen bij bewoners en toekomstperspectief voor de dorpen. Dit komt tot uiting in onze centrale uitgangspunten.

De centrale uitgangspunten voor de prioritering van de versterkingsopgave in onze gemeente zijn:

- Wat eenmaal op de lijst staat, blijft onderdeel van het versterkingsprogramma.
- Wat loopt, loopt door.
- We prioriteren op basis van risico en urgentie volgens de meeste recente inzichten.
- We werken zoveel mogelijk gebiedsgericht.

Deze uitgangspunten worden in hoofdstuk 3 (Prioritering) verder uitgewerkt.

Onzekerheden

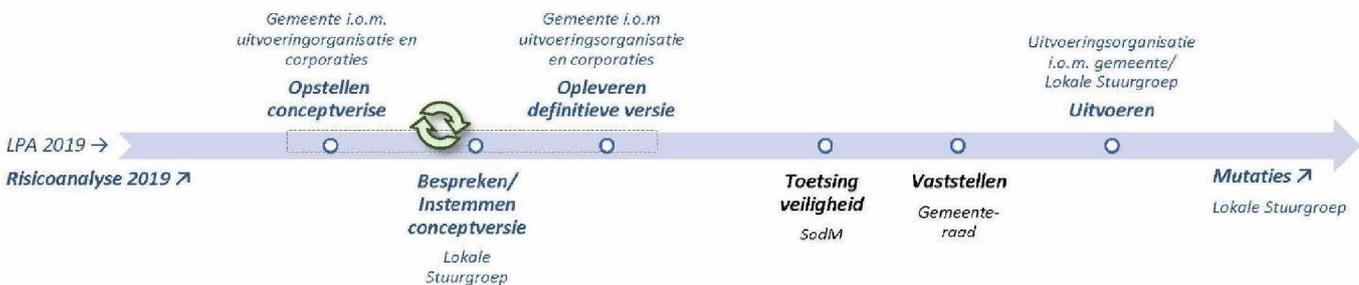
De versterkingsopgave is complex en in de afgelopen jaren is door diverse oorzaken niet het benodigde tempo behaald. Vanaf het voorjaar van 2019 is gewerkt aan het uitwerken van een serie versnellingsmaatregelen om meer tempo te krijgen in de versterkingsoperatie. Zo werkt NCG onder andere aan de praktijkaanpak, het bouwakkoord en de typologie-aanpak. Tegelijkertijd starten we dit jaar op veel plekken met planvorming en uitvoering en zijn er nog enkele honderden woningen in onderzoek, waarvan in het komende jaar versterkingsadviezen worden verwacht. Bij het opstellen van het LPA 2020 is nog niet duidelijk wat de concrete effecten van de versnellingsmaatregelen zijn op de capaciteit voor het beoordelen en versterken van woningen. Omdat er op dit moment veel werk op de plank ligt, zijn we terughoudend met het uitvragen van nieuwe opnames en beoordelingen. We willen voorkomen dat opnieuw verwachtingen worden gewekt die niet kunnen worden waargemaakt, zoals tot nu toe veel het geval is geweest en leidt tot stress en onzekerheid bij onze inwoners.

Actualisaties

Het LPA 2020 is een werkdocument en wordt minimaal jaarlijks geactualiseerd op basis van nieuwe inzichten en planningen. Vanwege de huidige onzekerheden in planning en de nog te verwachten effecten van de versnellingsmaatregelen kunnen we voor een groot deel van de opgave nog geen concrete planning geven. Dit lukt alleen waar het afgebakende projecten betreft en waar vergaande afspraken zijn gemaakt. We zullen in de loop van het jaar met actualisaties op het LPA 2020 komen, bijvoorbeeld op basis van nieuwe informatie over de versnellingsmaatregelen waarmee we concretere planningen kunnen maken. Op het moment dat blijkt dat er mogelijkheden zijn om te versnellen of meer capaciteit beschikbaar is, passen we dit binnen de uitgangspunten van het LPA 2020 toe op het programma.

Proces LPA 2020

Dit Lokaal Plan van Aanpak is opgesteld door de gemeente, in nauwe samenwerking met NCG. Het LPA 2020 is een vervolg op het Lokaal Plan van Aanpak 2019². Er is tussentijdse afstemming geweest in de Lokale Stuurgroep³ over de gemaakte keuzes en uitgangspunten. Tevens heeft/zal het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) advies uitgebracht aan de gemeenteraad. De gemeenteraad stelt het LPA 2020 uiteindelijk vast.

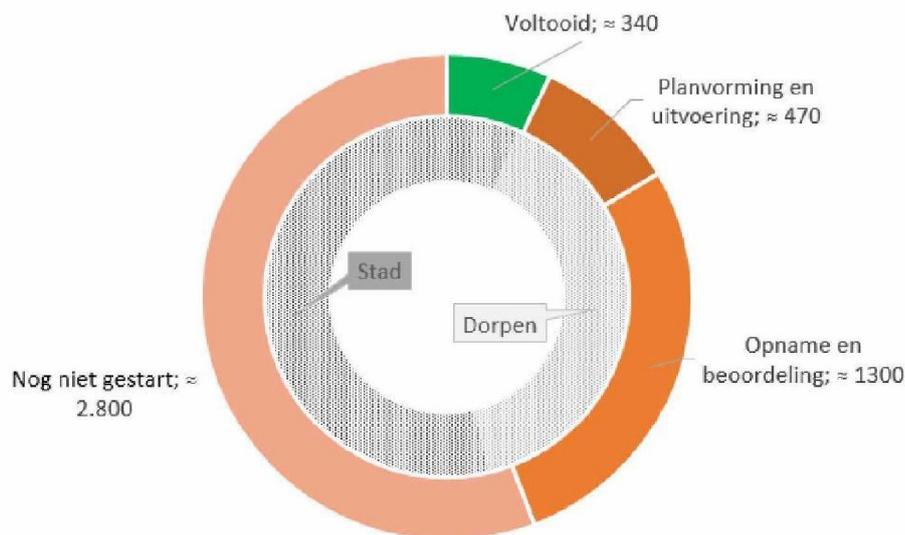


o Figuur 1. Schematisch proces vaststelling Lokaal Plan van Aanpak 2020.

Omvang opgave op hoofdlijnen

De opgave in onze gemeente is gericht op bijna 5000 adressen, waarvan ongeveer 3000 in de stad, en 2000 in de dorpen in de voormalige gemeente Ten Boer. In onderstaande figuur is de stand van zaken per 1 januari 2020 weergegeven.

Versterkingsopgave gemeente Groningen 2020



o Figuur 2. Versterkingsopgave gemeente Groningen 2020, op basis van de stand van zaken op 1 januari 2020.

Leeswijzer

In het Lokaal Plan van Aanpak 2020 beschrijven we achtereenvolgens de achtergronden en kaders waarbinnen het plan is opgesteld, de prioritering voor de opgave in onze gemeente en de projecten waaraan we komend jaar werken. Daarna wordt ingegaan op de communicatie, rapportage en monitoring, en de risico's.

² Vastgesteld op 26 maart 2019 door College van B&W.

³ In de Lokale Stuurgroep zijn de gemeente, de uitvoeringsorganisatie en corporaties (Wierden en Borgen en Woonzorg Nederland) vertegenwoordigd.

2. Achtergrond en kaders

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de versterkingsopgave in het Groninger aardbevingsgebied tot stand is gekomen en welke ontwikkelingen er zijn geweest en worden verwacht. Tot slot blikken we kort terug op de voortgang van het vorige Lokaal Plan van Aanpak (2019).

Gaswinning en versterking

De versterkingsoperatie is in 2015 gestart onder regie van Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Dit nadat met de beving in Huizinge in 2012 duidelijk was geworden dat de kans op zwaardere aardbevingen groter was dan aanvankelijk gedacht. Het doel van het versterken van gebouwen is dat iedereen in Groningen net zo veilig moet kunnen leven als iemand in de rest van Nederland. Om dit te kunnen bepalen, is de NPR 9998 ontwikkeld als beoordelingskader.

NCG is gestart met een gestructureerde aanpak voor de versterkingsopgave, waarbij gebouwen gebiedsgericht en risico-gestuurd werden onderzocht. Daarbij werd “van binnen naar buiten en van rij naar vrij” gewerkt. Gebouwen worden getoetst aan de veiligheidsnorm met behulp van de Nederlandse Praktijkrichtlijn (NPR 9998, zie onderstaand kader). Vanaf eind 2017 werden de eerste versterkingsadviezen opgeleverd, en werd duidelijk dat alle woningen (zwaar) versterkt moeten worden en in veel gevallen sprake was van sloop-nieuwbouw. Dit is voor het kabinet één van de redenen geweest om begin 2018 te besluiten om de gaswinning uit het Groningenveld zo snel als mogelijk volledig af te bouwen. In de zomer van 2018 heeft de Mijnraad advies uitgebracht aan de minister over hoe de versterkingsopgave zou moeten worden vervolgd in het licht van de afbouw van de gaswinning.

De Nederlandse Praktijkrichtlijn (NPR 9998)

Om te kunnen bepalen of de gebouwen en woningen in het gebied voldoende aardbevingsbestendig is de NPR 9998 ontwikkeld. Met dit beoordelingskader kunnen individuele huizen doorgerekend worden of zij voldoen aan de veiligheidsnorm van 10-5 per jaar. Volgens deze norm voor het veiligheidsrisico mag de jaarlijkse kans op overlijden als gevolg van de effecten van de gaswinning maximaal 1:100.000 (= 0,001%) zijn. De eerste versie van de NPR 9998 is in 2015 uitgebracht. Er werd toen nog uitgegaan van een winning van 30 miljard kuub gas per jaar.

Inmiddels kent de NPR 9998 al haar derde versie; de NPR 9998:2018. Hierin is de inmiddels opgedane kennis over de sterkte en het gedrag van Groningse woningen op de aardbevingen verwerkt. Daarnaast wordt in deze versie rekening gehouden met een veel lagere gaswinning. Deze lagere gaswinning zorgt ervoor dat de kans op zware aardbevingen is afgenomen en daarmee de dreiging veel lager is dan in 2015. Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe versie van de NPR 9998 waarin het meeste recente gaswinningsniveau is verwerkt en nog een aantal technische verbeteringen in de berekeningen zijn doorgevoerd.

Door de afbouw van de gaswinning wordt het veiliger in Groningen. Daarom verwachten we dat er steeds minder vergaande maatregelen nodig zullen zijn om een gebouw op norm te versterken. De verwachting is dan ook dat in de komende jaren veel minder sprake zal zijn van sloop-nieuwbouw, maar dat met relatief eenvoudige standaardmaatregelen kan worden gewerkt. Meer informatie over de betekenis van de afbouw van de gaswinning voor de veiligheid is te vinden op de website van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM)⁴.

⁴ <https://www.sodm.nl/sectoren/gaswinning-groningen>.

De Mijnraad kwam tot de volgende aanbevelingen:

- Daar waar vergaande verwachtingen bij bewoners zijn gewekt kan worden doorgedaan met de versterkingsaanpak zoals afgesproken.
- Voor de overige adressen wordt de prioritering aangehouden op basis van de beschikbare risicomodellen. Beoordeling moet gebeuren op het meest actuele beoordelingskader.
- Ontwikkel een versnellingsaanpak gebaseerd op standaardversterkingsmaatregelen.

Naar aanleiding van het Mijnraadadvies zijn er op 2 juli 2018 bestuurlijke afspraken gemaakt over het vervolg van de versterkingsopgave voor de groepen adressen die al ruim voor de toepassing van het model waren onderzocht (zie bijlage 1). Omdat bij deze eigenaren en bewoners soms al vergaande verwachtingen waren gewekt over bijvoorbeeld sloop en nieuwbouw van hun woningen, is afgesproken dat voor een aantal groepen de uitvoering doorgaat ongeacht het risicoprofiel. NCG heeft op basis van deze afspraken in 2018 een Plan van Aanpak Mijnraadadvies opgesteld. Hieraan gekoppeld was een lijst van adressen die dan wel op basis van gewekte verwachtingen, dan wel op basis van de risicomodellen onderdeel waren van de versterkingsopgave. De opgave is opgenomen in ons Lokaal Plan van Aanpak 2019, met de planning en prioritering voor de versterkingsopgave in 2019 en verder. Het huidige LPA 2020 is een actualisatie van het voorgaande plan.

In het kader hieronder wordt het risicomodel verder toegelicht.

Risicomodel

Vanaf het LPA 2019 worden de uitkomsten van een risicomodel gebruikt om een prioritering aan te brengen in de versterkingsopgave. Het risicomodel maakt onderdeel uit van de *Hazard and Risk Assessment* (HRA) die jaarlijks wordt uitgevoerd om in beeld te krijgen welke adressen als eerste onderzocht moeten worden of zij voldoen aan de veiligheidsnorm. Met het model kan worden bepaald wat te verwachten veiligheidsrisico van individuele gebouwen is. Hierbij zijn de volgende categorieën onderscheiden:

- **Verhoogd risicoprofiel:** dit zijn gebouwen waarvan het waarschijnlijk is dat zij niet voldoen aan de veiligheidsnorm. In de statistiek wordt dit ook wel aangeduid met de term P_{50} , P_{mean} of *verwachtingswaarde*. Deze gebouwen moeten met voorrang worden onderzocht.
- **Licht verhoogd risicoprofiel:** dit zijn gebouwen waarvan het mogelijk is dat zij niet voldoen aan de veiligheidsnorm. In de statistiek wordt dit ook wel aangeduid met de term P_{50} of onzekerheidsmarge. De gebouwen met een licht verhoogd risicoprofiel worden in principe na de woningen met een verhoogd risicoprofiel onderzocht.
- **Normaal risicoprofiel:** dit zijn gebouwen waarvan het waarschijnlijk is dat zij voldoen aan de veiligheidsnorm.

De risicobeoordeling wordt jaarlijks opnieuw uitgevoerd, zodat steeds met de nieuwste inzichten wordt gewerkt. De uitkomsten van de modellen hebben we samen met NCG geanalyseerd. In het LPA 2020 is de informatie uit het risicomodel van 2019 toegepast. Bij het toepassen van de gegevens uit het risicomodel geldt de afspraak dat een adres een gelijk of hoger risicoprofiel kan krijgen, maar nooit een lager risicoprofiel. Een gebouw dat eenmaal op de lijst staat kan er niet vanaf tenzij blijkt dat het gebouw voldoet aan de veiligheidsnorm. Het hoogste risicoprofiel blijft staan als uit een nieuwe analyse blijkt dat het gebouw een lager of normaal risicoprofiel heeft. Op basis van gemaakte afspraken over “verrijking” en lokale urgente situaties hebben we, in overleg met NCG, de lijst verder aangevuld. De afspraken staan in bijlage 2.

Governance en wetgeving

De versterking van gebouwen in Groningen is in 2019 overgegaan van private naar publieke aansturing. Het Rijk is daarmee verantwoordelijk geworden voor de veiligheid in Groningen, en staat garant voor de kosten die noodzakelijk zijn om een gebouw aan de veiligheidsnorm te laten voldoen. De NAM is daarmee op afstand geplaatst. De publieke regie op de versterkingsoperatie wordt wettelijk geregeld in de Tijdelijke Wet Groningen, die eind 2019 ter consultatie⁵ heeft voorgelegen en naar verwachting in de loop van 2020 aan de Tweede Kamer voorgelegd. Tot die tijd gelden de kaders uit het Besluit versterking gebouwen Groningen⁶, waarin de publieke regie op de versterking is geregeld. Vanaf 1 januari 2020 is er één publieke uitvoeringsorganisatie voor de versterkingsopgave. Dit is Nationaal Coördinator Groningen. Deze uitvoeringsorganisatie valt onder het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Versterking is slechts één van de *pijlers* binnen het aardbevingsdossier, waarin ook schade-afhandeling en toekomstperspectief zijn georganiseerd. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van de structuur op hoofdlijnen.

Bij de versterkingsoperatie in Groningen zijn diverse organisaties betrokken. Hierna beschrijven we beknopt de bestuurlijke overlegstructuur waarin de besluitvorming over de versterkingsoperatie plaatsvindt.

In de Lokale Stuurgroep wordt op gemeentelijk niveau sturing gegeven aan de versterkingsoperatie. In de Lokale Stuurgroep zijn de gemeente, NCG als uitvoeringsorganisatie en bij versterking betrokken woningcorporaties vertegenwoordigd en wordt gesproken over de voortgang van de versterking en dorpsvernieuwing. Het LPA 2020 is het kader voor de besluiten die in de Lokale Stuurgroep worden genomen.

Op regionaal niveau is er het Versterkingsoverleg Groningen (VOG), waarin de aardbevingsgemeenten en de provincie besluiten voorbereiden voor het Bestuurlijk Overleg Groningen (BOG) met het Rijk.

Schade

De fysieke effecten van aardbevingen zijn het meest zichtbaar in de vorm van schade aan gebouwen. De schadeafhandeling is in handen van de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG)⁷.

Wel streeft NCG ernaar bij versterking eventuele schade te herstellen. Op 11 september 2019 hebben NCG en TCMG een samenwerkingsovereenkomst getekend, waarmee het mogelijk wordt om schadeafhandeling en versterking gelijktijdig uit te voeren. De aanpak wordt op basis van eerste ervaringen verder ontwikkeld.

Bewoners die zich door de aard van de schade onveilig voelen, kunnen zich melden voor de Acut Onveilige Situatie-procedure bij de TCMG. De TCMG beoordeelt vervolgens binnen 48 uur of de situatie acut onveilig is en neemt indien nodig maatregelen (bijvoorbeeld het plaatsen van stutten). Bij een gegronde AOS wordt ook de gemeente geïnformeerd en wordt het adres per mutatie door de Lokale Stuurgroep toegevoegd aan de versterkingsopgave. In 2019 zijn via deze procedure enkele adressen toegevoegd. In overleg tussen instanties en met eigenaren en bewoners wordt bekeken welke aanpak in deze situaties passend is.

Het is belangrijk te benadrukken dat versterking niet per definitie leidt tot minder schades. Ook bij versterkte gebouwen kan in het geval van nieuwe aardbevingen schade optreden. Uiteraard blijven ook deze schades in aanmerking komen voor afhandeling door de TCMG.

⁵ <https://www.internetconsultatie.nl/wetsvoorstelversterking>.

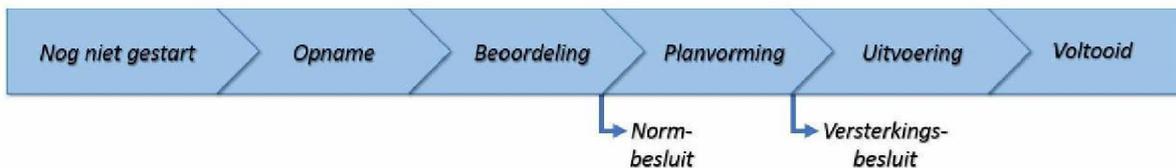
⁶ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0042265/2019-06-05>.

⁷ In de loop van het jaar 2020 zal de TCMG overgaan in het *Instituut Mijnbouwschade* (IM).

Proces versterking

Versterking is een ingrijpend proces voor onze inwoners. Het gaat immers om het huis, het thuis van mensen zelf. We vinden het belangrijk dat er een duidelijk en transparant proces doorlopen wordt, en dat eigenaren en bewoners hierover goed worden geïnformeerd. De bewonersbegeleiders van NCG en/of de betrokken aannemers zijn daarbij een belangrijk aanspreekpunt voor onze inwoners en staan onze inwoners bij in het maken van soms ingrijpende keuzes. Op de website van NCG staat een filmpje ([link](#))⁸ van het reguliere versterkingsproces op hoofdlijnen.

In het LPA 2020 onderscheiden wij een aantal hoofdfasen binnen het versterkingsproces. Deze staan in onderstaande figuur en tekst. Deze fasen worden ook in de rest van het LPA 2020 toegepast om de voortgang en planning te beschrijven.



o Figuur 3. Proces van versterking.

- **Nog niet gestart:** vanaf het moment dat een adres onderdeel is van het Lokaal Plan van Aanpak, maar er nog niet met de eigenaren is gecommuniceerd. De communicatie start zodra er capaciteit is voor onderzoek en het betreffende adres kan worden opgepakt.
- **Onderzoek:** de onderzoeksfase bestaat uit 2 stappen, opname en beoordeling:
 - o **Opname:** onderzoek naar de constructieve eigenschappen van een gebouw.
 - o **Beoordeling:** Onderzoek of een gebouw aan de veiligheidsnorm voldoet. Een beoordeling eindigt met een *normbesluit*. Het normbesluit is een besluit waarin wordt aangegeven of het gebouw wel/niet aan de veiligheidsnorm voldoet. Voldoet het niet, dan staan in het normbesluit ook de soort maatregelen die nodig zijn om het gebouw ‘op norm te krijgen’ en een indicatie van de kosten die hiervoor nodig zijn. Ook als het gebouw reeds voldoet aan de veiligheidsnorm en er dus geen versterking nodig is, wordt dat vastgelegd in het normbesluit en is het daarmee voltooid. NCG neemt het normbesluit namens de minister van BZK.
- **Planvorming:** na het nemen van het normbesluit wordt in overleg met de eigenaren en bewoners een plan gemaakt voor de mogelijke uitvoering van de versterking. Dit zijn intensieve gesprekken waarbij veel keuzes bij onze inwoners worden gelegd. Het is met name in deze fase dat wij naast onze bewoners willen staan. De planvorming eindigt met een *versterkingsbesluit*, waarin de maatregelen zijn uitgewerkt om het gebouw aan de veiligheidsnorm te laten voldoen⁹. Daarbij wordt rekening gehouden met voorkeuren van de eigenaren en bewoners.
- **Uitvoering:** het uitvoeren van de versterkingsmaatregelen. Bij sloop-nieuwbouw of ingrijpende maatregelen moeten de bewoners tijdelijk elders wonen.
- **Voltooid:** na uitvoering van de versterkingsmaatregelen is het adres voltooid. Dat geldt ook voor adressen waarvan is vastgesteld dat er geen versterking nodig is.

Een nadere uitwerking van de processtappen staat in bijlage 4.

⁸ Filmpje versterkingsproces: <https://www.naionalcoordinatorgroningen.nl/downloads/videos/2019/09/17/video-versterken-in-groningen>

⁹ In de consultatieversie van de Tijdelijke Wet Groningen wordt de verantwoordelijkheid voor het nemen van het versterkingsbesluit, inclusief de afhandeling van bezwaar en beroep, bij de gemeenten gelegd. Het versterkingsbesluit vervangt daarbij alle vergunningen en toestemming die nodig zijn om de versterkingsmaatregelen en eventuele aanvullende werkzaamheden uit te voeren. Als regio zijn we in gesprek met het ministerie van BZK over de concrete uitwerking van de wet.

Versnellingsmaatregelen

Op 23 januari 2020 zijn er bestuurlijke afspraken gemaakt over een aantal maatregelen die bedoeld zijn om versnelling aan te brengen in de versterkingsoperatie. In de loop van dit jaar worden een aantal versnellingsmaatregelen uitgewerkt en in de praktijk worden toegepast. We beschrijven hier de belangrijkste maatregelen:

- **Bouwimpuls:** Op 5 februari 2020 hebben 6 regionale bouwbedrijven en het Rijk een akkoord ondertekend. De bouwbedrijven gaan samenwerken in een *Bedrijfsbureau*. In onze gemeente richt de inzet van het Bedrijfsbureau zich in eerste instantie met name op de adressen in de *Batch 1581*, die zijn opgenomen in de eerste helft van 2017 en waarvan de versterkingsadviezen gereed zijn. Het gaat om ruim 200 adressen. Uiteindelijk is het de eigenaar die bepaalt of de versterking van zijn/haar woning via het Bedrijfsbureau of via het reguliere proces verloopt.
- **Praktijkaanpak:** het Bedrijfsbureau gaat naast het versterken volgens liggende versterkingsadviezen, ook aan de slag met de praktijkaanpak. In de praktijkaanpak zijn zowel de aannemer als de bewoner vanaf het begin betrokken bij het versterkingsproces. De aannemer beoordeelt op basis van zijn kennis, ervaring en deskundigheid of een gebouw aan de veiligheidsnorm voldoet. Als een gebouw niet aan de veiligheidsnorm voldoet, kijkt de aannemer welke maatregelen nodig zijn om een gebouw te versterken. Er zijn ongeveer 20 gebouwen in onze gemeente die in aanmerking komen voor de pilot van de praktijkaanpak. Met de eigenaren wordt deze optie besproken; de eigenaar bepaalt of versterking via de praktijkaanpak of via het reguliere proces verloopt.
- **Typologie-aanpak:** In de typologiebenadering wordt op basis van gemeenschappelijke kenmerken van gebouwen bepaald of ze aan de norm voldoen. Als een gebouw niet aan de norm voldoet, wordt een standaardmaatregelenpakket bepaald. De typologieaanpak wordt ingezet bij gebouwen die vaak voorkomen (zoals rijwoningen en 2-onder-1 kap). Bij toepassing van een typologieaanpak wordt altijd een (eenvoudige) opname uitgevoerd om te bevestigen dat het gebouw binnen de typologie valt. Als versterkingsmaatregelen noodzakelijk zijn om te voldoen aan de veiligheidsnorm, worden de standaardmaatregelen in overleg met de eigenaar ingepast. Er blijft dus maatwerk nodig. Er kan snelheid worden gemaakt doordat gebouwen niet meer individueel worden doorgerekend en vanwege het standaardiseren van maatregelen.

Opname op verzoek

In 2020 zal het loket *Opname op verzoek* worden geopend. Eigenaren van gebouwen die geen onderdeel zijn van de versterkingsopgave maar toch behoefte hebben aan een onderzoek van de veiligheid hun woning bij een aardbeving kunnen zich na opening van het loket *Opname op verzoek* melden bij NCG. NCG werkt momenteel een afwegingskader/protocol uit om aanvragen bij opname op verzoek te kunnen toetsen.

Na een eerste bureaucheck of het adres in aanmerking komt voor opname op verzoek, bekijkt een deskundige de woning en vormt zich op basis van zijn expertise een oordeel over de veiligheid van de woning bij een aardbeving. Van deze opname wordt een rapport opgesteld, dat aan de eigenaar wordt verstrekt. Mocht de deskundige van oordeel zijn dat er geen reden is tot zorg, stopt het proces. Als de deskundige oordeelt dat er reden is tot zorg, adviseert NCG aan de gemeente om het adres toe te voegen aan het Lokaal Plan van Aanpak. De gemeente past het adres vervolgens in in de prioritering van het Lokaal Plan van Aanpak. Het adres wordt vervolgens via het reguliere proces verder beoordeeld.

Voortgang LPA 2019

In 2019 heeft NCG in samenwerking met ons gewerkt aan de uitvoering van het LPA 2019. In het LPA 2019 hebben we 3 fasen onderscheiden. In onderstaande tabel geven we een samenvatting van de geboekte voortgang per fase:

Tabel 1. Voortgang LPA 2019	
LPA 2019	Resultaten
<i>Fase 1: 1e helft 2019</i>	
<p>In de 1e helft van 2019 geven we prioriteit aan de adressen met een <u>verhoogd risicoprofiel</u>; dat wil zeggen dat het waarschijnlijk is dat deze niet voldoen aan de veiligheidsnorm. Al deze adressen zijn geïnspecteerd, maar een deel moet nog beoordeeld worden. Als blijkt dat versterking nodig is, wordt deze zo snel mogelijk gestart.</p> <p>Daarnaast wordt doorgewerkt aan <u>lopende projecten</u>, zoals de Fazanthof in Ten Boer, de Nije Buurt in Ten Post, de woningen behorende tot de <i>Batch 1588</i> in Ten Boer en zorgcomplex De Bloemhof.</p>	<p>De adressen met een <u>verhoogd risicoprofiel</u> zijn allen opgenomen en worden beoordeeld. De laatste beoordelingen worden voor de zomer van 2020 verwacht. Er is nog niet gestart met uitvoering.</p> <p>Er is voortgang geboekt in de <u>lopende projecten</u>. Zo is gestart met de uitvoering van de sloop-nieuwbouw van de Fazanthof en in de Nije Buurt worden de eerste corporatiewoningen versterkt. Binnen de <i>Batch 1588</i> is in Ten Boer begonnen met de sloop-nieuwbouw van de Hamplaats, en vindt planvorming plaats voor sloop-nieuwbouw van de woningen aan de Ommelanderstraat-Blinkerdlaan en zorgcomplex De Bloemhof. Meer informatie over de lopende projecten in hoofdstuk 4 (Uitvoering en projecten).</p>
<i>Fase 2: 2e helft 2019</i>	
<p>In de 2e helft van 2019 willen we starten met de opname en beoordeling van alle adressen in de dorpen met een licht verhoogd risicoprofiel; dat wil zeggen dat zij mogelijk niet voldoen aan de veiligheidsnorm.</p> <p>Daarnaast willen we in de stad een beperkt aantal woningen van verschillende typologieën met een licht verhoogd risicoprofiel onderzoeken, om zicht te krijgen op de omvang van de opgave in de stad.</p>	<p>Vanwege capaciteitsproblemen bij het beoordelen van adressen hebben we minder adressen kunnen opnemen en beoordelen dan verwacht. NCG is in 2019 gestart met ongeveer 200 opnames en beoordelingen.</p> <p>De pilot in de stad is nog niet gestart, omdat de capaciteit voor opnames en beoordelingen nodig was voor de dorpen.</p>
<i>Fase 3: planning onbekend</i>	
<p>Na de pilot in de stad willen we verder met het onderzoek naar de gebouwen in het oostelijk deel van de stad. We hopen hiermee een start te kunnen maken in 2020.</p>	<p>Nog niet gestart; zie opmerking hierboven.</p>

3. Prioritering

De versterkingsopgave in onze gemeente is omvangrijk en complex. Daarom kunnen we niet alle adressen in de lijst in één keer oppakken. In dit hoofdstuk geven we aan hoe we komen tot een volgorde in de aanpak van de versterkingsopgave. Bij de versterking staat veiligheid voorop, maar houden we ook nadrukkelijk rekening met gewekte verwachtingen bij bewoners en toekomstperspectief voor de dorpen. Dit komt tot uiting in onze centrale uitgangspunten.

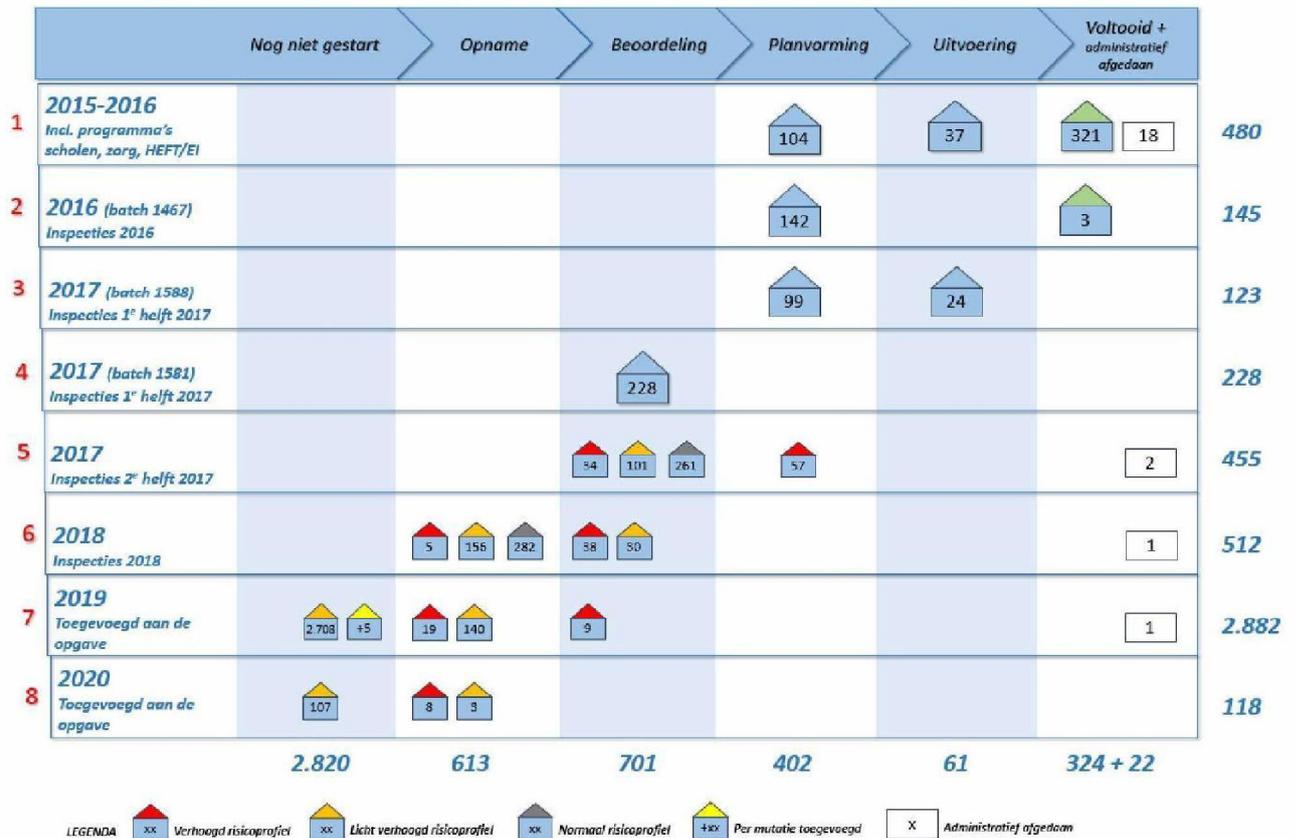
Uitgangspunten

De centrale uitgangspunten voor de prioritering van de versterkingsopgave in onze gemeente zijn

- Wat eenmaal op de lijst staat, blijft onderdeel van het versterkingsprogramma:
 - *Adressen die via inspectie/opname of via het risicomodel in beeld zijn gekomen, blijven op de lijst totdat het onderzoek en indien nodig versterking zijn uitgevoerd. Op basis van nieuwe inzichten kunnen gebouwen worden toegevoegd aan de lijst, maar geen gebouwen worden afgevoerd. Dit geldt ook voor de gebouwen met een normaal risicoprofiel waar eerder een inspectie heeft plaatsgevonden.*
- Wat loopt, loopt door:
 - *Adressen waar op enig moment is gestart met het versterkingsproces, ronden we af. Gebouwen waar een inspectie of opname is uitgevoerd, zijn pas afgerond als beoordeling en indien nodig versterking zijn uitgevoerd.*
- We prioriteren op basis van risico en urgentie volgens de meeste recente inzichten:
 - *Gelet op de beperkte capaciteit voor onderzoek en uitvoering, beginnen we waar volgens de meest recente inzichten het risico of de urgentie het grootst is. Als basis hanteren we de gegevens uit het risicomodel. Op basis van gemaakte afspraken over “verrijking” en lokale urgente situaties hebben we, in overleg met NCG, de lijst verder aangevuld.*
- We werken zoveel mogelijk gebiedsgericht:
 - *Te onderzoeken en te versterken gebouwen pakken we waar mogelijk gebiedsgericht aan. Bij het uitvragen van nieuwe opnames wordt uitgegaan van gebieden waarin gebouwen die onderdeel zijn van het LPA 2020, geclusterd zijn. We beginnen in de gebieden waar veel adressen een (licht-)verhoogd risicoprofiel hebben. Hiermee streven we ernaar om koppelkansen vanuit dorpsvernieuwing mogelijk te maken.*

Opbouw van de opgave

De versterkingsopgave in onze gemeente is onder te verdelen in verschillende programma's en groepen van adressen waar in een bepaalde periode het onderzoek is gestart (de zgn. *batches*). Vanaf 2019 zijn adressen toegevoegd op basis van de uitkomsten van het risicomodel. In onderstaande figuur zijn de verschillende groepen op hoofdlijnen weergegeven, met daarbij ook gegevens over de stand van zaken op 1 januari 2020 en de risicoprofielen. De weergegeven adressen tellen op tot de totale opgave van bijna 5000 adressen (optelling van de blauwe cijfers rechts in de figuur).



o Figuur 4. Opbouw van de versterkingsopgave in het LPA 2020, op basis van de voortgang op 1 januari 2020.

Hierna worden de diverse *batches* en groepen binnen de versterkingsopgave op hoofdlijnen beschreven. De rode cijfers links in de figuur corresponderen met onderstaande nummering. Een groot deel van de opgave is een voortzetting van het LPA 2019: voortzetting van de projecten achter nr.'s 1-3 in het schema, en verder een vervolg op basis van risicoprofiel. In het huidige LPA 2020 zijn er een aantal wijzigingen ten opzicht van 2019. Ten eerste zijn in het afgelopen jaar nieuwe bestuurlijk afspraken gemaakt over de *Batch 1581* (nr. 4 in het schema), op basis waarvan alle adressen in deze groep kunnen worden versterkt conform versterkingsadvies. De tweede wijziging is dat ons uitgangspunt nu is dat alle adressen waar een inspectie heeft plaatsgevonden, worden beoordeeld. Dit betreft ook de adressen met een normaal risicoprofiel (achter nr.'s 5 en 6 in het schema).

Hierna volgt een uitwerking per groep:

1. Transitieprojecten, 480 adressen: een aantal projecten is voor de oprichting van NCG gestart onder regie van NAM. NCG heeft deze projecten overgenomen. Daarnaast zijn er een aantal programma's die als *transitie* zijn aangemerkt. Hieronder vallen een zorggebouw, scholen en dorpshuizen die zijn of worden versterkt, of gesloopt en nieuwgebouwd, op basis van afspraken die hierover per programma zijn gemaakt. Ook de Fazanthof in Ten Boer en de bij renovatie versterkte Dragant (voorheen Duindoornflat) in de stad Groningen (317 adressen) horen bij deze groep.
2. Opgenomen in 2016, 145 adressen: NCG startte in 2016 met het eerste inspectieprogramma. In onze gemeente zijn de woningen in de Nije Buurt in Ten Post opgenomen, waarvan eind 2017 de versterkingsadviezen zijn opgeleverd. Komend jaar zal hier voor een deel van de woningen worden gestart met uitvoering (sloop-nieuwbouw dan wel versterking) en wordt voor een ander deel van de Nije Buurt gewerkt aan planvorming.

3. Opgenomen in eerste helft 2017, 123 adressen: in de eerste helft van 2017 zijn de woningen opgenomen die nu onderdeel zijn van de zogenaamde *Batch 1588*. Op basis van het convenant dat in het voorjaar van 2019 met het Rijk en de corporaties is afgesloten voor deze groep adressen, worden deze versterkt onder gemeentelijke regie. In onze gemeente gaat het in alle gevallen om sloop-nieuwbouw van woningen in het dorp Ten Boer.
4. Opgenomen in eerste helft 2017, 228 adressen: een tweede groep adressen die is opgenomen in de eerste helft van 2017 is ook wel bekend als de *Batch 1581*. In het LPA 2019 was voor deze groep een onderscheid gemaakt tussen de adressen met een verhoogd of licht-verhoogd risicoprofiel, en de adressen met een normaal risicoprofiel. In 2018 is voor de adressen met een normaal risicoprofiel afgesproken dat deze op een later moment een herbeoordeling konden aanvragen. Echter, op basis van een steekproef binnen deze groep adressen is in 2019 besloten dat alle liggende versterkingsadviezen binnen deze groep kunnen worden uitgevoerd. Voor deze groep wordt in 2020 gestart met planvorming, waarbij gebruik wordt gemaakt van de Bouwimpuls.
5. Opgenomen in tweede helft 2017, 455 adressen: De adressen die zijn opgenomen in de tweede helft van 2017 zitten grotendeels in het proces van beoordeling. Ook voor deze adressen geldt dat in het LPA 2019 onderscheid werd gemaakt tussen de adressen met een verhoogd of licht-verhoogd risicoprofiel, en de adressen met een normaal risicoprofiel. Naar aanleiding van de steekproef in de *Batch 1581* willen we dat alle adressen in deze groep worden beoordeeld. Bij de uitvraag van deze beoordelingen kijken we zowel naar de risicoprofielen als een gebiedsgerichte aanpak.
(In de tweede helft van 2017 is ook een deel van zorgcomplex De Bloemhof opgenomen (57 adressen); deze gaan mee in de versterking van het gehele zorgcomplex en zitten nu in de fase van planvorming);
6. Opgenomen in 2018, 512 adressen: Ook voor deze adressen geldt dat in het LPA 2019 onderscheid werd gemaakt tussen de adressen met een verhoogd of licht-verhoogd risicoprofiel, en de adressen met een normaal risicoprofiel. Naar aanleiding van de steekproef in de *Batch 1581* willen we dat alle adressen in deze groep worden beoordeeld. Bij de uitvraag van deze beoordelingen kijken we zowel naar de risicoprofielen als een gebiedsgerichte aanpak.
- 7/8. Opname en beoordeling op basis van risicoprofielen en mutaties, 2.877 + 5 + 118 adressen: vanaf 2019 worden nieuwe opnames en beoordelingen geprioriteerd op basis van de risicoprofielen. Alle adressen met een verhoogd risicoprofiel zijn inmiddels in opname of beoordeling genomen. Voor de overige adressen geldt dat de beschikbare capaciteit bepalend is voor de voortgang. We willen dat pas gestart wordt met een opname als er ook zicht is op capaciteit voor de beoordeling, zodat aan eigenaren en bewoners handelingsperspectief kan worden geboden.

Beheer adressenlijst en mutaties

NCG beheert de adressenlijst en rapporteert op basis hiervan over de voortgang. Via de Lokale Stuurgroep kunnen mutaties op deze lijst worden vastgesteld, zoals het gereed melden van projecten of het toevoegen van adressen met urgentie (bijvoorbeeld adressen waar een Acut Onveilige Situatie is vastgesteld). Daarnaast is de verwachting dat de versnellingsmaatregelen in de loop van 2020 een positief effect gaan hebben op de lopende operatie.

4. Uitvoering en projecten

In dit hoofdstuk splitsen we de volledige versterkingsopgave in onze gemeente uit naar concrete uitvoerings- en planvormingsprojecten en groepen van adressen die als cluster in het onderzoeksproces zitten. Het LPA 2020 is daarbij de 'kapstok' voor alle projecten.

Gezien de onzekerheden in capaciteit en planning kunnen we niet voor alle adressen in de opgave een concrete planning aangeven. Wel sluiten we qua prioritering aan bij de 4 eerder genoemde uitgangspunten en passen we nieuwe inzichten en versnellingsmaatregelen conform deze uitgangspunten toe op actualisaties van het LPA 2020. We werken daarnaast aan een uitvoeringsprogramma voor versterking en dorpsvernieuwing en stellen in overleg met NCG specifieke plannen op voor de projecten.

(...)

Programma's

Naast de reguliere versterking van woningen heeft NCG voor een aantal specifieke typen gebouwen of thema's een aanpak of programma ontwikkeld. De adressen behorend bij deze programma's liggen verspreid door het gebied en zitten in verschillende fasen.

<i>Scholenprogramma</i>	Het Scholenprogramma is een programma om in het aardbevingsgebied aardbevingsbestendige en toekomstgerichte scholen en kindcentra te realiseren. In onze gemeente zijn 6 scholen en een kinderdagverblijf onderdeel van het Scholenprogramma. Voor 2 scholen en het kinderdagverblijf in Ten Boer wordt een nieuw kindcentrum gebouwd. Andere scholen worden versterkt, of zijn onderdeel van plannen voor dorpsvernieuwing.
<i>Zorgprogramma</i>	Het woonzorgcentrum De Bloemhof in Ten Boer wordt versterkt. In het Groninger Zorgakkoord zijn afspraken gemaakt met het Rijk en zorgpartijen over de uitvoering van het Zorgprogramma.
<i>Dorpshuizen</i>	In onze gemeente zijn of worden 6 dorpshuizen versterkt. Via het programma <i>Elk Dorp een Duurzaam Dak</i> worden koppelkansen voor bijvoorbeeld verduurzaming en modernisering meegenomen. Inmiddels zijn 2 projecten voltooid.
<i>Heft in eigen Hand, Eigen Initiatief</i>	In de periode 2015-2017 zijn in onze gemeente 15 woningen opgenomen in Heft in eigen Hand en Eigen Initiatief. De eigenaren van deze woningen doorlopen een apart traject, onder begeleiding van NCG, voor versterking of sloop/nieuwbouw van hun woning.
<i>Calvi (Rijksmonumentale kerken)</i>	5 rijksmonumentale kerken in onze gemeente zitten in het Calvi-programma, en worden (her)beoordeeld. Calvi is een speciale beoordelingsmethode waarmee deze kerken worden onderzocht.
<i>Agro</i>	Het versterkingsprogramma voor de agrarische adressen bevat rond 70 locaties, in met name de buitengebieden van de dorpen, verdeeld over de verschillende groepen en batches in de opgave. De versterking is zeer uiteenlopend. Er is maatwerk nodig voor elke locatie. De versterkingsadviezen komen in de loop van 2020 en 2021 beschikbaar. De capaciteit voor uitwerken van VA's is beperkt. Urgente situaties worden met voorrang in het programma geplaatst. De uitwerking van de versterking verloopt geleidelijk. Beschikbaar gekomen versterkingsadviezen worden in de planning opgenomen. In de loop van 2020 zijn ongeveer 10 adressen in planvorming .
<i>MKB</i>	MKB'ers zitten verdeeld over de verschillende groepen en batches. Uitwerken van de versterking vindt evenals de andere adressen plaats volgens de prioritering in risico en worden

	waar mogelijk gekoppeld aan dorpsvernieuwing. Intussen zijn enkele MKB-locaties in planvorming. Enkele MKB-adressen kunnen dit jaar in uitvoering gebracht worden.
<i>Monumenten</i>	In de gemeente Groningen worden de monumenten die in het LPA 2020 zijn opgenomen in een apart programma geplaatst. Monumenten vragen een eigen aanpak en worden altijd in overleg de gemeente en/of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) versterkt. Eigenaren/bewoners, de uitvoeringorganisatie, RCE en gemeente werken in overleg met deskundigen aan deze objecten. Dit jaar is er voor enkele monumenten in de gemeente aandacht waarbij prioriteit is voor adressen met een verhoogd risicoprofiel.
<i>Versterking bijzondere situaties</i>	Binnen de versterkingsopgave valt ook een groot aantal zogenoemde bijzondere of schrijnende gevallen. Hierbij valt onder meer te denken aan multiproblematiek, ofwel huishoudens waarbij naast de aardbevingsproblematiek ook nog sociale/emotionele problemen meespelen. De aanpak voor Versterking bijzondere situaties moet een vangnetconstructie worden voor gevallen die tussen en wal en schip terecht komen of zijn gekomen.

Dorpsvernieuwing

Eind 2017 werden de contouren van de versterkingsopgave in de voormalige Ten Boer zichtbaar. Toen werd duidelijk dat een aanzienlijk deel van onze inwoners de komende jaren te maken zou krijgen met versterking van hun woningen (huur en eigen woningen). Kortom: vanaf dat moment stonden we als gemeenschap (gemeente en inwoners) aan de vooravond van een opgave die zijn weerga niet kent. Niet alleen qua omvang en schaal, maar meer nog qua impact op betrokken inwoners en onze dorpen.

In wijken, dorpen en steden vindt op een gegeven moment een transformatie plaats naar aanleiding van demografische, sociaaleconomische en/of culturele veranderingen. Het grote verschil met het aardbevingsgebied is dat transformatie én vernieuwing hier in een aanzienlijk hogere versnelling, gelijktijdig of in samenhang met de versterkingsopgave, moeten plaatsvinden. Processen die normaal gesproken decennia in beslag nemen en vaak organisch (kunnen) verlopen, moeten nu in één keer (geforceerd) worden georganiseerd. Reden voor de toenmalige gemeente Ten Boer regie te willen voeren op de versterkingsopgave, door deze in te bedden in een proces van dorpsvernieuwing. In december 2017 zijn daarvoor de eerste besluiten genomen.

In het proces hanteren we een aantal uitgangspunten:

- Veiligheid staat voorop;
- In dit proces (inclusief de versterkingsopgaven) staan we als gemeente naast onze inwoners;
- We koppelen onze kennis en die van de dorpen en gaan onze dorpen helpen om dorpsvernieuwingsplannen en uitvoeringsagenda's te maken;
- We zoeken samen met het dorp en onze partners actief naar koppelkansen;
- De dorpen bepalen het tempo in het proces.

Beoogd effect is dat de dorpen sterker uit de versterking komen, zowel fysiek als sociaal.

In het proces trekken we, in dorpen waar een versterkingsopgave ligt, samen op met NCG en betrokken woningcorporaties. Met onze partners hebben we geconstateerd dat onze gezamenlijke opgave en opdracht in de dorpen groter is dan de individuele opgaven en projecten. Afstemming over de gezamenlijke planvorming loopt daarom via de Lokale Stuurgroep. Voor de gezamenlijke inzet en uitvoering wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma.

In het voorjaar van 2018 zijn we met dorpsvernieuwingprocessen gestart in Ten Post en Woltersum. Met bewoners, lokale ondernemers en andere belanghebbenden, werken we toe naar concrete breed gedragen plannen. De plannen moeten perspectief voor de toekomst bieden en waar nodig mede richting geven aan de (versterkings)opgaven. Voor de financiering doen we een beroep op het Nationaal Programma Groningen.

Tijdelijke huisvesting

Versterken van panden betekent over het algemeen dat het pand voor bepaalde tijd niet kan worden gebruikt. Daarom moet in tijdelijke huisvesting worden voorzien. We willen dat de tijdelijke huisvesting past bij de mogelijkheden die de gebruiker van het pand heeft. Daarom willen we inzetten op:

- De eigenaar/gebruiker/bewoner regelt zelf tijdelijke huisvesting en ontvangt hiervoor een vergoeding;
- Gebruik van panden in bezit van onze gemeente, Rijk en andere partners;
- Gebruik van nog te bouwen permanente panden;
- Gebruik van nog te bouwen tijdelijke panden.

In 2019 zijn 2 specifieke, tijdelijke locaties voor tijdelijke huisvesting gerealiseerd (Ten Post en Ten Boer), beide met een capaciteit van 30 woningen. Dit is niet voldoende om de verwachte vraag naar tijdelijke huisvesting in de komende jaren op te vangen. Daarom wordt gezocht naar aanvullende locaties voor tijdelijke huisvesting. Het zoeken van locaties en realiseren van tijdelijke huisvesting gebeurt in nauwe samenwerking tussen de gemeente en NCG, waarbij de gemeente verantwoordelijk is voor de planologische kaders.

Versterkingsopgave en projecten per fase

In deze paragraaf beschrijven we op hoofdlijnen de lopende versterkingsprojecten in onze gemeente per fase, en geven we een doorkijk op de adressen die momenteel worden onderzocht (opname en beoordeling) en de adressen die volgens onze prioritering nog moeten worden onderzocht. Dit overzicht is opgebouwd aan de hand van het schema in figuur 4, met de huidige stand van zaken. Per fase beschrijven we hierna de projecten en verwachte voortgang in 2020.

Voltooid (324 + 22 adressen)

In 2019 zijn een aantal projecten opgeleverd.

- Het grootste deel van de opgeleverde adressen is onderdeel van de gerenoveerde Duindoornflat (nu Dragant) in de stad Groningen (317 adressen). Bij deze renovatie is het gebouw op norm gebracht.
- Verder zijn een aantal verspreid liggende vrijstaande woningen versterkt op basis van oude afspraken met NAM (complexe schadegevallen).
- Na oplevering van het dorps huis in Woltersum, eind 2018, is in 2019 het dorps huis in Lellens versterkt opgeleverd.
- In deze fase noemen we ook de adressen die administratief zijn afgedaan. In de meeste gevallen is op deze adressen geen gebouw meer aanwezig, en is er dus ook geen sprake van versterking.

Uitvoering (61 adressen)

Op dit moment is een aantal projecten in uitvoering.

- Het sloop-nieuwbouwtraject van 30 woningen aan de Fazanthof in Ten Boer start dit voorjaar; de bewoners zijn eind 2019 verhuisd naar de tijdelijke woningen aan het Boersterveld.
- We verwachten dat rond de zomer 24 woningen aan de Hamplaats in Ten Boer worden opgeleverd, na een sloop-nieuwbouwtraject. Dit project vindt plaats onder gemeentelijk regie in het kader van het convenant voor de *Batch 1588*.
- Binnen het Scholenprogramma wordt dit jaar gewerkt aan de nieuwbouw van een kindcentrum in Ten Boer. Het kindcentrum is vervangende nieuwbouw voor 2 scholen (De Huifkar en De Fontein) en de kinderopvang Kids2B. De verwachte oplevering is in het najaar van 2020.
- Tot slot is het dorps huis van Garmerwolde momenteel in uitvoering en wordt in het voorjaar opgeleverd.

Planvorming (402 adressen)

Een groot aantal projecten is momenteel in planvormingsfase. In deze fase worden de plannen voor versterking of sloop-nieuwbouw geconcretiseerd. Dat is vaak een intensief proces in nauwe samenwerking tussen eigenaren, bewoners, gemeente en NCG.

- In de Nije Buurt in Ten Post worden 133 woningen versterkt dan wel gesloopt en nieuwgebouwd. Dat gebeurt in fasen, waarbij dit jaar een aantal huurwoningen van Wierden & Borgen worden versterkt en in het najaar van 2020 fase 1 van de koopwoningen start. Er zijn in 2019 30 tijdelijke woningen gerealiseerd aan de Huisburen. In 2020 wordt gewerkt aan aanvullende tijdelijke huisvesting voor dit project.
- In het dorp Ten Boer is de gemeente in 2019 begonnen met planvorming voor sloop-nieuwbouw van 99 woningen in het gebied Ommelanderstraat-Blinkerdlaan. Het betreft woningen die onderdeel zijn van de *Batch 1588*. 16 woningen zijn in eigendom van Wierden & Borgen; 18 van Woonzorg Nederland. In 2019 zijn de gesprekken met de bewoners en corporaties gestart om te komen tot een collectief sloop-nieuwbouwproces. In 2020 gaat het planvormingsproces verder. De gemeenten werkt hierbij nauw samen met NCG.
- Het zorgcomplex De Bloemhof in Ten Boer wordt versterkt. In 2020 worden de plannen voor de versterking uitgewerkt, waarbij koppelkansen van de zorgaanbieder (Zorggroep Groningen en eigenaar (Woonzorg Nederland) worden geïntegreerd in één plan. Uitvoering van de versterking vindt waarschijnlijk in 2021 plaats.
- In het kader van dorpsvernieuwing worden in Ten Post de mogelijkheden verkend voor samenvoeging van de school, dorpshuis, voetbalvereniging en kerk onder één dak. In Woltersum worden plannen gemaakt voor een nieuwe school. De scholen in Thesinge, Garmerwolde en De Poort in Ten Boer worden op termijn versterkt, evenals de dorpshuizen in Thesinge en Sint Annen.
- Tot slot zijn er nog zo'n 40 adressen, met name verspreid liggende vrijstaande woningen, die in eigen beheer (Heft in Eigen Hand, Eigen Initiatief) of op basis van oude afspraken met NAM worden versterkt (complexe schadegevallen). Deze projecten doorlopen ieder een individueel traject.

Beoordeling (701 adressen)

We verwachten dat NCG in de loop van 2020 een groot aantal beoordelingen afrondt. Deze zijn in een aantal groepen onder te verdelen.

- 228 adressen maken onderdeel uit van de *Batch 1581*. In december 2019 is bestuurlijk afgesproken dat alle liggende versterkingsadviezen van deze groep kunnen worden uitgevoerd. In januari 2020 zijn vervolgens afspraken gemaakt over de versnellingsmaatregelen, op basis waarvan het merendeel van de adressen in de *Batch 1581* in aanmerking komen voor aanpak via de Bouwimpuls. De adressen binnen de *Batch 1581* liggen in de dorpen Ten Boer, Ten Post, Lellens en Winneweer. Momenteel werken we samen met NCG en het Bedrijfsbureau de aanpak voor deze groep adressen uit.
- In het LPA 2019 hebben we 59 adressen met een verhoogd risicoprofiel opgenomen, die op dat moment nog waren beoordeeld. Het afronden van deze beoordeling duurt langer dan verwacht. Inmiddels heeft NCG de eerste versterkingsadviezen ontvangen en startten de gesprekken met eigenaren en bewoners. NCG verwacht alle versterkingsadviezen van deze groep voor de zomer van 2020 te kunnen afronden. Na afronding van de versterkingsadviezen start de planvorming in overleg met eigenaren.
- De adressen die in de tweede helft van 2017 zijn opgenomen, worden allemaal beoordeeld. Na beoordeling, en afhankelijk van de maatregelen, bepalen we in overleg met NCG een vervolgaanpak voor deze groep, waar mogelijk op basis van één van de versnellingsmaatregelen en gebiedsgericht. De adressen liggen met name in de dorpen Ten Post, Ten Boer en Woltersum.
- 41 adressen die eerder al waren opgenomen, zijn in beoordeling gegaan. Dit betreft een aantal adressen in Woltersum, en verspreid liggende adressen die volgens het nieuwe risicomodel een verhoogd risicoprofiel hebben gekregen.

Opname (613 adressen)

Hieronder vallen de adressen waar eerder een opname heeft plaatsgevonden, maar de vervolgstap van beoordeling nog niet is ingezet, én de adressen waarvan eigenaren en bewoners zijn geïnformeerd dat er op termijn een opname zal worden ingepland (betreft adressen met een licht verhoogd risicoprofiel binnen LPA 2019).

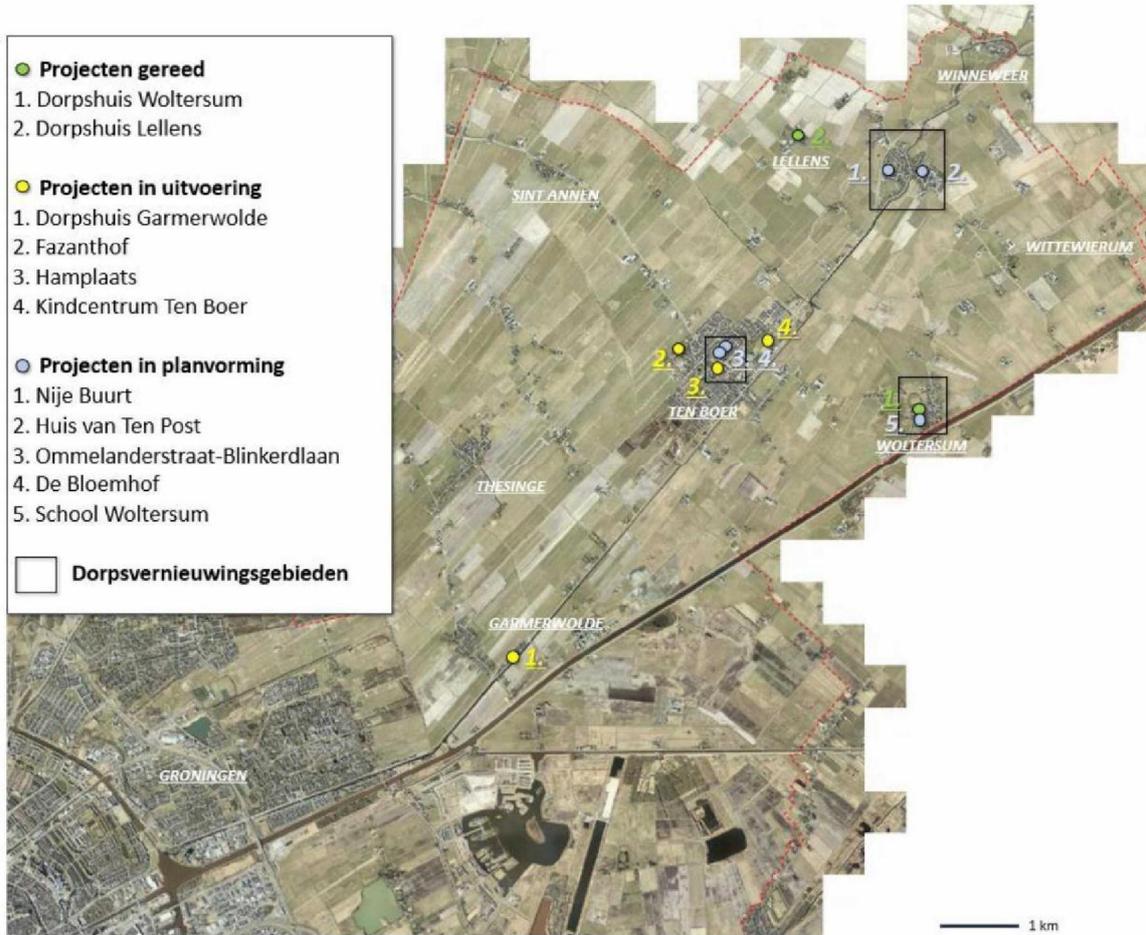
- In 2019 en begin 2020 zijn ongeveer 160 nieuwe opnames gestart, met name in het dorp Ten Boer. Bij de laatste uitvraag van opnames zijn ook alle adressen die op basis van het meest recente risicomodel een verhoogd risicoprofiel hebben gekregen, meegenomen. In de loop van 2020 worden deze adressen in beoordeling genomen, waarbij adressen met een verhoogd risicoprofiel prioriteit hebben.
- Ongeveer 450 adressen zijn in 2018 geïnspecteerd, maar nog niet in beoordeling genomen. In deze groep zitten adressen met verschillende risicoprofielen. De beoordelingen willen we zoveel mogelijk gebiedsgericht uitvragen, waarbij we eerst de adressen met een verhoogd risicoprofiel en dan het dorp Woltersum zullen oppakken.

Nog niet gestart (2.820 adressen)

Ruim 2800 adressen zijn onderdeel van het LPA 2020, maar zitten nog niet in het versterkingsproces. Dit betreft adressen met een licht-verhoogd risicoprofiel. De onderzoeken worden zoveel mogelijk gebiedsgericht uitgevoerd. In de loop van 2020 bepalen we de meest logische volgorde en aantallen op basis van de beschikbare capaciteit. Zodra een adres aan de beurt is voor opname, wordt contact opgenomen met de eigenaren.

In de stad Groningen, waar ruim 2600 adressen op basis van het risicomodel in 2018 een licht-verhoogd risicoprofiel hebben gekregen, willen we vanaf het 4^e kwartaal van 2020 starten met een steekproef. Deze steekproef willen we laten uitvoeren op basis van de nieuwe NPR 9998, die momenteel in ontwikkeling is. Ook willen we gebruik maken van de typologie-aanpak. De stad ligt aan de rand van het aardbevingsgebied en we verwachten dat de afbouw van de gaswinning ertoe zal leiden dat het aardbevingsrisico in de stad verder afneemt.

In bijlage 5 worden alle projecten en groepen nogmaals per fase in tabelvorm weergegeven, met de bijbehorende aantallen. Ter illustratie zijn in de figuur hieronder een aantal concrete versterkingsprojecten op kaart weergegeven, in relatie tot de huidige dorpsvernieuwingsgebieden. Hierin is de versterking van individuele woningen niet meegenomen.



o Figuur 5. Enkele projecten in uitvoering en planvorming in 2020.

5. Communicatie

Vanwege de grote impact van de aardbevingen en de versterking op het dagelijks leven van onze inwoners, is communicatie een essentieel onderdeel van de aanpak. Omdat we op dit moment nog geen volledig zicht hebben op planningen en uitkomsten van versnellingsmaatregelen, bevat het LPA 2020 geen uitgebreid communicatieplan. Wel geven we de uitgangspunten voor de communicatie.

Strategische uitgangspunten

Informatie naar bewoners moet transparant, eenduidig en toegankelijk zijn. De communicatie naar eigenaren en bewoners is gericht en zo persoonlijk mogelijk (maatwerk). De informatie is dienstverlenend van aard en ondersteunt eigenaren van woningen bij het maken van afwegingen over de eventuele versterking van de woning.

Wij vinden het belangrijk dat pas wordt gecommuniceerd als er concrete nieuwe informatie is die betrekking heeft op de situatie van de eigenaren en bewoners, en er concreet handelingsperspectief kan worden geboden (de bewoner weet wat hij wanneer kan verwachten). Bij een vertraging ten opzichte van eerder gecommuniceerde boodschappen, moet hierover tijdig wordt gecommuniceerd. Over de communicatie met onze inwoners vindt vooraf afstemming plaats tussen de uitvoeringsorganisatie, gemeente, en andere betrokken organisaties. We zullen hierover ook nadere afspraken maken binnen ons uitvoeringsprogramma. Indien nodig wordt de communicatie voorgelegd aan de Lokale Stuurgroep.

PM uitwerking communicatie in uitvoeringsprogramma / huishoudelijk reglement

Rollen en verantwoordelijkheden

De bewoner krijgt in het versterkingsproces te maken met meerdere partijen. Het is van belang dat bewoners weten wie deze partijen zijn en dat er zorgvuldige afstemming tussen deze partijen plaatsvindt over wie wanneer met een bewoner communiceert. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de communicatie over het LPA 2020, de gemaakte keuzes in de prioritering, en de dorpsvernieuwing. Vanaf het moment dat een adres onderdeel is van het vastgestelde LPA 2020, is NCG verantwoordelijk voor de communicatie over het versterkingsprogramma, altijd in overleg met de gemeente om de onderlinge afstemming van berichtgeving te waarborgen. In de tabel hieronder staan de belangrijkste rollen en verantwoordelijkheden in de communicatie door betrokken partijen.

Tabel 3. Rollen en verantwoordelijkheden communicatie	
<i>Gemeente Groningen</i>	<p>Geeft de kaders aan over het LPA 2020 en de prioritering en communiceert daarover. De gemeente blijft daarnaast verantwoordelijk voor de communicatie in het gebied waar de versterking plaatsvindt, gericht op algemene voortgang van versterking in het gebied. NCG en gemeente blijven voortdurend met elkaar in contact over eventuele veranderingen in of actualiteiten die van invloed kunnen zijn op de uitvoering van het LPA 2020.</p> <p>De gemeente is daarnaast verantwoordelijk voor de communicatie over locaties voor tijdelijke huisvesting, vergunningen, openbare ruimte, verkeerssituaties tijdens projecten, etc.</p> <p>Ook is de gemeente verantwoordelijk voor de communicatie over dorps- en wijkvernieuwing.</p>
<i>Nationaal Coördinator Groningen (uitvoeringsorganisatie)</i>	<p>Is als uitvoeringsorganisatie verantwoordelijk voor de communicatie vanaf het moment dat een pand is geprioriteerd en is opgenomen in het LPA 2020.</p>

	<p>Op het moment dat een pand is opgenomen in het versterkingsprogramma communiceert NCG langs (inhoudelijke) mijlpalen of deelresultaten in het versterkingsproces. Dit is op de volgende momenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Start opname & beoordeling - Normbesluit - Individuele afstemming bewonerswensen - Advies versterkingsbesluit - Aanbesteding - Verhuizing naar tijdelijke huisvesting (indien nodig) - Start uitvoering - Verhuizing naar de nieuwe of versterkte woning
<i>Aannemer</i>	Tijdens de uitvoering van de versterkingsmaatregelen is de aannemer verantwoordelijk voor de projectcommunicatie, specifiek gericht op de eigenaren waarvan hun huis wordt versterkt. De aannemer voert de communicatie naar bewoners en direct omwonenden uit onder regie van NCG.
<i>Woningcorporatie</i>	Is verantwoordelijk voor de communicatie naar de eigen huurders en stemt dit zorgvuldig af met eerder genoemde partijen.

6. Rapportage en monitoring

NCG is verantwoordelijk voor het monitoren van de voortgang van de versterkingsopgave. Als gemeente voeren we regelmatig overleg hierover met NCG en in de Lokale Stuurgroep wordt waar nodig bijgestuurd. NCG onderhoudt vanaf 2020 een publiek dashboard waarin de voortgang van de versterkingsopgave wordt weergegeven. Het dashboard is te vinden op de website van NCG.

Bij een volgende actualisatie van het Lokaal Plan van Aanpak rapporten wij over de voortgang van het LPA 2020. Tussentijds houden wij de Raad op de hoogte van de voortgang die wordt gerapporteerd in het dashboard, en de uitwerking en effecten van de versnellingsmaatregelen.

7. Risico's

De gemeente en NCG signaleren een aantal risico's in de uitvoering van de versterkingsopgave.

Impact op bewoners en dorpen

De versterking heeft een grote impact op onze inwoners en de dorpen waar versterking plaatsvindt. Zeker in de gebieden waar sprake is van grootschalige sloop-nieuwbouw en bewoners voor langere tijd uit hun woning moeten. Met ons programma voor dorpsvernieuwing staan we naast de mensen in het aardbevingsgebied en werken we aan perspectief voor de dorpen.

Tijdelijke huisvesting

In 2019 zijn 2 specifieke, tijdelijke locaties voor tijdelijke huisvesting gerealiseerd (Ten Post en Ten Boer), beide met een capaciteit van 30 woningen. Dit is niet voldoende om de verwachte vraag naar tijdelijke huisvesting in de komende jaren op te vangen. Daarom wordt gezocht naar aanvullende locaties voor tijdelijke huisvesting en andere oplossingen die voorzien in tijdelijke huisvesting.

Capaciteit NCG en gemeente

De organisatorische capaciteit bij NCG is mogelijk een knelpunt zolang vacatures voor projectmanagers en bewonersbegeleiders niet worden ingevuld. Daarnaast wordt met het grote aantal planvormingstrajecten steeds meer gevraagd van de gemeentelijke organisatie. Door NCG wordt bekeken of en op welke wijze gemeenten ondersteund kunnen worden in onder andere het vergunningverleningsproces.

Uitwerking Tijdelijke Wet Groningen

Onderdelen van de aanvulling op de Tijdelijke Wet Groningen ten behoeve van versterken, worden in lagere regelgeving verder uitgewerkt en geconcretiseerd. Er zal op initiatief van de regio een proces ingericht worden om meer duidelijkheid te schetsen over de rolverdeling en bijbehorende verantwoordelijkheden van NCG, de gemeenten en BZK binnen de versterkingsoperatie. Daarnaast komen in het parallelle proces uitvoeringsvragen ten aanzien van de diverse processtappen binnen het versterkingsproces aan de orde. De betreffende werkgroep start in februari 2020 en loopt vooruit op het inwerkingtreden van de nieuwe wetgeving.

Toepassing HRA en NPR

In het kader van de toepassing van de HRA en de NPR 9998 hebben de ministers van Economische Zaken en Klimaat en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 9 januari jl. het Adviescollege voor de Veiligheid Groningen (ACVG) naar aanleiding van de steekproef 1581 een aantal vragen voorgelegd:

1. Hoe kan worden omgegaan met de discrepantie tussen de uitkomsten van de HRA en NPR bij het vaststellen van een risicoprofiel van een gebouw en het beoordelen of een gebouw aan de veiligheidsnorm voldoet?
2. Hoe is te verklaren dat gebouwen, die volgens de HRA aan de veiligheidsnorm voldoen en zelfs geen licht verhoogd risicoprofiel hebben, in de beoordeling op basis van de NPR9998:2018 toch versterkt blijken te moeten worden?
3. Op welke wijze kan het verschil tussen de uitkomsten van HRA en NPR worden verkleind?

Het ACVG zal conform het Instellingsbesluit de regio betrekken bij het opstellen van dit advies.

8. Definities

- **AOS:** Acut Onveilige Situatie.
- **ACVG:** Adviescollege voor de Veiligheid Groningen. Het onafhankelijke ACVG adviseert, gevraagd en ongevraagd, de minister van EZK (verantwoordelijk voor veiligheid) en de minister van BZK (verantwoordelijk voor de versterking) over kaders en normen voor de veiligheid van gebouwen.
- **Batch 1467:** De groep gebouwen die in 2016 zijn geïnspecteerd. De versterking van deze gebouwen kan doorgaan op basis van gewekte verwachtingen en gemaakte afspraken, volgens de afgeronde versterkingsadviezen. Deze versterkingsadviezen zijn gebaseerd op de NPR 9998 van 2015.
- **Batch 1588:** De groep gebouwen die in de eerste helft van 2017 zijn geïnspecteerd. De versterking van deze gebouwen kan doorgaan op basis van gewekte verwachtingen en de bestaande versterkingsadviezen (op basis van NPR 9998-2015). De versterkingsadviezen zijn gereed, maar nog niet gedeeld met bewoners.
- **Batch 1581:** De groep gebouwen die in de eerste helft van 2017 zijn geïnspecteerd. Eind 2019 is bestuurlijk afgesproken dat alle woningen in deze groep versterkt worden, waarbij het liggende versterkingsadvies wordt gebruikt.
- **Beoordeling:** Onderzoek of een gebouw aan de veiligheidsnorm voldoet.
- **Bouwimpuls:** Eén van de versnellingsmaatregelen. Op 5 februari 2020 hebben 6 regionale bouwbedrijven en het Rijk een akkoord ondertekend. De bouwbedrijven gaan samenwerken in een *Bedrijfsbureau*.
- **Heft in Eigen Hand/Eigen Initiatief:** Programma's van NCG waarbij eigenaren zelf regie hebben over de versterking van hun woning. De programma's gaan door op basis van gewekte verwachtingen.
- **HRA:** De Hazard and Risk Assessment is een jaarlijks onderzoek naar de veiligheidsrisico's in het aardbevingsgebied. Onderdeel van dit onderzoek is het risicomodel, waarmee op basis van een probabilistische methode de waarschijnlijkheid wordt aangegeven of een woning wel of niet voldoet aan de veiligheidsnorm. De Mijraad heeft dit risicomodel gebruikt in haar advies.
- **Inspectie:** Onderzoek naar de constructieve eigenschappen van een gebouw. In de nieuwe aanpak wordt dit opname genoemd.
- **Licht verhoogd risicoprofiel (P90):** Gebouwen waarvan het mogelijk is dat zij niet voldoen aan de veiligheidsnorm.
- **Mijraadadvies:** Op 29 juni 2018 heeft de Mijraad advies uitgebracht aan de minister van EZK over wat de gevolgen zijn van het verlagen van de gaswinning voor de veiligheid en wat dit betekent voor de versterkingsoperatie. De minister van EZK heeft op 2 juli een besluit genomen over het vervolg van de versterkingsoperatie.
- **NCG:** Nationaal Coördinator Groningen, uitvoeringsorganisatie voor versterking.
- **Nije Buurt:** Dorpsvernieuwings- en versterkingsgebied in Ten Post, waarvoor samen met de bewoners en instellingen plannen worden gemaakt voor de herinrichting van het gebied.
- **Normaal risicoprofiel:** Gebouwen waarvan het waarschijnlijk is dat zij voldoen aan de veiligheidsnorm.
- **Normbesluit:** Het besluit waarin staat of een gebouw voldoet aan de veiligheidsnorm (10^{-5}), omvat de soort maatregelen die nodig zijn om het gebouw op norm te krijgen en een indicatie van de kosten. Na het nemen van het normbesluit start de planvormingsfase. NCG neemt het normbesluit namens de minister van BZK.
- **NPR (9998):** De Nederlandse Praktijkrichtlijn 9998 is de richtlijn voor aardbevingsbestendig bouwen. De meest recente versie van NPR 9998 dateert van november 2018.
- **Opname:** Zie Inspectie.
- **Risicoprofiel:** Op basis van het risicomodel in de HRA is aan alle woningen in het aardbevingsgebied een risicoprofiel toegekend. Dit risicoprofiel geeft de waarschijnlijkheid aan dat een woning niet voldoet aan de veiligheidsnorm.
- **TCMG:** Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen.
- **Tijdelijke huisvesting:**

- **Typologie-aanpak:** Nieuw te ontwikkelen aanpak van de opnames en beoordeling, waarbij per type woning maar een zeer beperkt aantal woningen uitgebreid onderzocht hoeft te worden. Als uit onderzoek blijkt dat versterking niet nodig is, dan geldt dat voor alle woningen van hetzelfde type. Is versterking wel nodig dan kan de specifieke versterkingsmaatregel(en) bij alle woningen toegepast worden. Er zal nog wel een korte validatie-inspectie plaatsvinden om vast te stellen of een woning daadwerkelijk overeenkomt met de typologie, en er bijvoorbeeld geen constructieve wijzigingen zijn geweest. De typologie-aanpak is nog in ontwikkeling en moet gevalideerd worden voordat deze breed kan worden toegepast.
- **Veiligheidsnorm:** In 2015 heeft de Commissie Meijdam geadviseerd om in Groningen de veiligheidsnorm 10-5 te hanteren. Dat betekent dat de kans dat een individu overlijdt als gevolg van aardbevingen kleiner moet zijn dan eens per 100.000 jaar. Deze veiligheidsnorm is het uitgangspunt in de NPR. Als na doorrekening van een gebouw blijkt dat de kans op overlijden groter is dan eens per 100.000 jaar, zijn versterkingsmaatregelen noodzakelijk.
- **Verhoogd risicoprofiel (P50):** Gebouwen waarvan het waarschijnlijk is dat zij niet voldoen aan de veiligheidsnorm.
- **Versterkingsadvies (VA):** In een versterkingsadvies staan de maatregelen die nodig zijn om een gebouw te laten voldoen aan de norm voor aardbevingsbestendig bouwen.
- **Versterkingsbesluit:** Het besluit waarin de maatregelen zijn uitgewerkt om het gebouw aan de veiligheidsnorm te laten voldoen, waarbij rekening is gehouden met voorkeuren van de eigenaren en bewoners. Na het nemen van het versterkingsbesluit start (de voorbereiding van) de uitvoering.
- **Zorgcomplex De Bloemhof:** Zorgcentrum in Ten Boer, bestaande uit een hoofdgebouw met intramurale zorg, aanleunwoningen en een 18 grondgebonden woningen. De versterking van De Bloemhof wordt als één project opgepakt.

9. Bijlagen

Bijlage 1: Bestuurlijke afspraken na Mijnsraadadvies

Op hoofdlijnen zijn de volgende afspraken gemaakt tijdens het bestuurlijk overleg van 2 juli 2018, welke dienen als vertrekpunt voor het plan van aanpak:

- Veiligheid, navolgbaarheid en uitlegbaarheid staan bovenaan bij de versterkingsopgave.
- De lokale stuurgroep vervult een regisserende rol in de lokale afwegingen, prioritering en communicatie richting haar inwoners.
- Ingezet wordt op het versnellen van opname, beoordeling en uitvoering.
- De norm 10^{-5} blijft te allen tijde leidend.
- Om snelheid te maken is het van belang dat de gebouwen met een verhoogd risicoprofiel en de batches 1.467+ en 1.588 op korte termijn in uitvoering gaan.
- Hierbij is van belang dat de gebouwen waarvan het risicoprofiel het hoogst is, die waarschijnlijk niet voldoen aan 10^{-5} , eerst aan de beurt zijn.
- Het HRA-model wordt gebruikt om jaarlijks de gebouwen qua opname te prioriteren. Het model is nog niet in staat om te bepalen hoe die gebouwen versterkt moeten worden en wat het individuele veiligheidsniveau van het gebouw is. Hiervoor wordt blijvend gebruik gemaakt van de bestaande systematiek, met als basis de NPR, totdat een alternatieve aanpak – technisch gevalideerd en juridisch houdbaar – beschikbaar is.
- Bestaande batches en het programma Heft in Eigen Hand en Eigen Initiatief worden uitgevoerd op basis van de liggende versterkingsadviezen, met uitzondering van batches 1.581 en 3260.
- De zorgvisie die is vastgesteld wordt in uitvoering gebracht.
- Het Rijk wordt wettelijk verantwoordelijk voor de te behalen veiligheid door de versterkingsaanpak. Alle kosten die worden gemaakt vanuit veiligheidsperspectief of op basis van bestuurlijke afspraken, worden vergoed door het Rijk.
- Tot het moment dat per onderwerp nieuwe afspraken zijn gemaakt, blijven eerdere afspraken uit het Meerjarenprogramma 'Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen' (MJP) van kracht.

Uitwerking van de bestuurlijke afspraken

1.467+

Van *Batch 1.467+* wordt de versterking doorgezet omdat voor deze groep verwachtingen zijn gewekt en vergevorderde afspraken zijn gemaakt. Dit geldt voor de volledige batch, ongeacht het risicoprofiel. De eigenaar beslist of het aanbod van de versterkingsmaatregelen kan worden uitgevoerd. Als een eigenaar instemt, dan wordt het vervolgtraject doorlopen.

1.588

Over *Batch 1588* zijn bestuurlijke afspraken gemaakt tussen het Rijk en de betreffende gemeenten. Vanwege vergevorderde afspraken en gewekte verwachtingen hebben alle eigenaren de mogelijkheid om het liggende versterkingsadvies uit te voeren, of te kiezen voor sloop/nieuwbouw indien dit goedkoper is dan versterken. Het verschil met *Batch 1.467+* is dat de eigenaren uit batch 1.588 zelf beschikking krijgen over het budget voor de versterking, in de vorm van een depot en dat zij dit budget zonder schotten kunnen inzetten. Eigenaren dienen hiervoor een subsidie aan te vragen via de gemeente waarin zij wonen (proces is ondergebracht bij SNN) en kunnen hiermee zelf sturing geven aan hun plannen. Het budget voor sloop/nieuwbouw wordt bepaald op grond van een vastgesteld rekenmodel, de "prijslijst". Tussen gemeenten en het Rijk zijn afspraken gemaakt over de geldstromen, hardheidsclausules, maatwerk, een risicofonds en een bestuurlijk ventiel.

1.581

Binnen *Batch 1.581* worden gebouwen uitgevoerd volgens liggend versterkingsadvies. Uitzonderd zijn de zorgpanden. Deze panden gaan volgens de afspraken van het zorgconvenant.

Heft in Eigen Hand en Eigen Initiatief

Deze versterkingsadviezen worden uitgevoerd conform het liggend versterkingsadvies.

3.260

Deze batch bestaat voor een deel uit zorggebouwen die zijn ondergebracht in het zorgprogramma, deze worden daar dan ook opgepakt. Bestuurlijk is afgesproken dat de liggende en nog op te leveren versterkingsadviezen van gebouwen met een verhoogd risicoprofiel of een licht verhoogd risicoprofiel worden uitgevoerd. Over de gebouwen met een normaal risico wordt nog een steekproef uitgevoerd.

2018

In de eerste drie kwartalen van 2018 zijn gebouwen geïnspecteerd. Deze gebouwen zijn nog niet beoordeeld. Adressen kunnen waar gewenst, en binnen de beschikbare capaciteit, meegenomen worden in de plannen van aanpak 2020.

Bijlage 2: Verrijking van het risicomodel

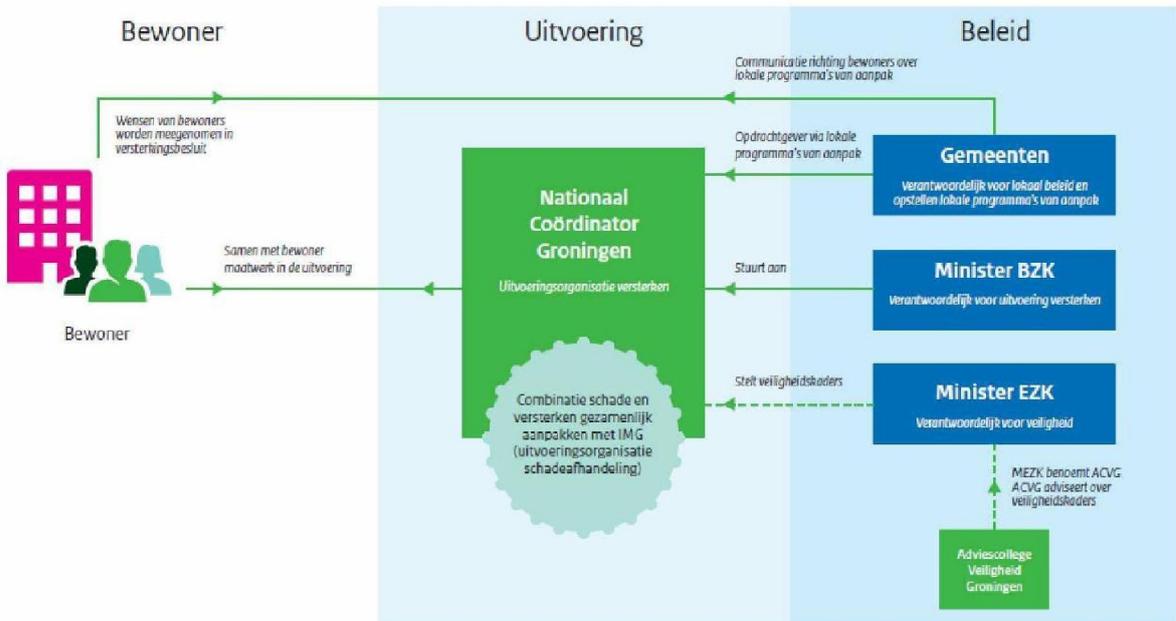
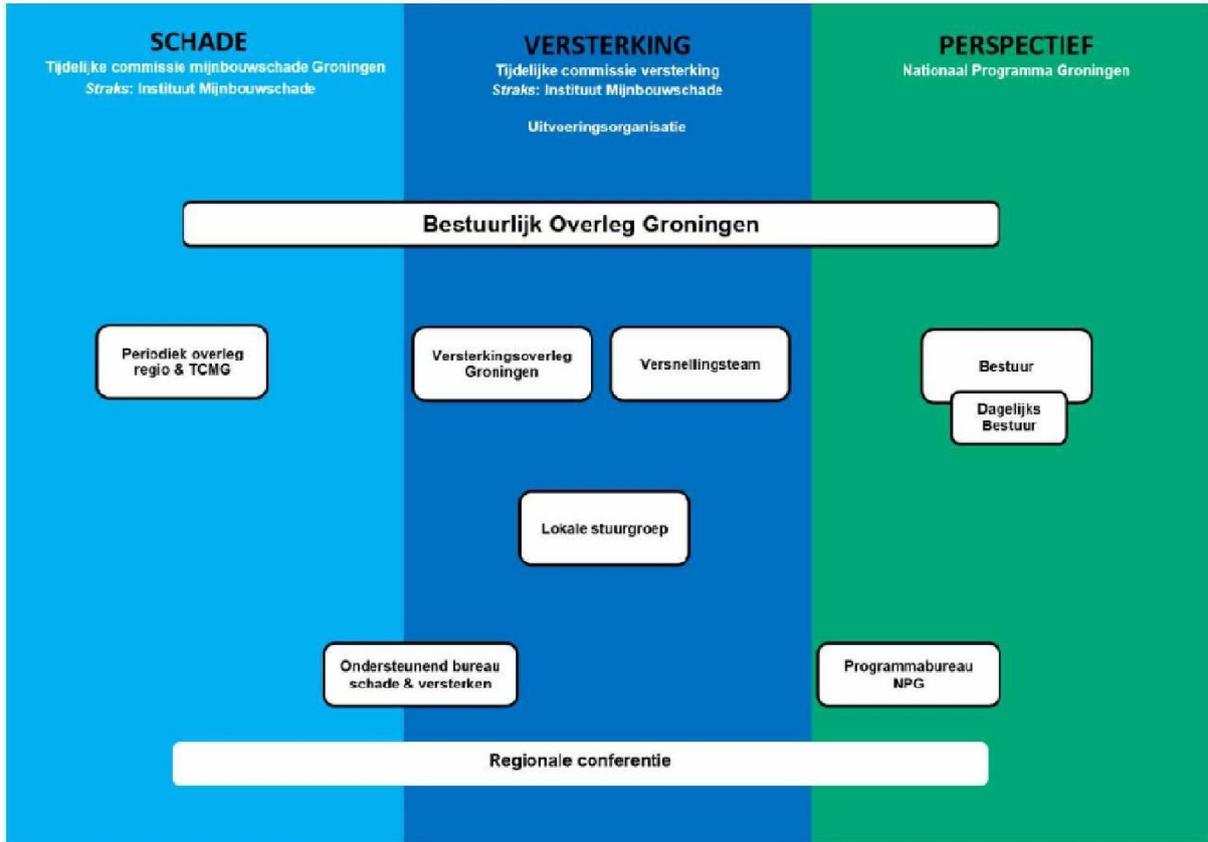
Om het risicomodel (de Hazard and Risk Assessment, HRA) als prioriteringsinstrument te kunnen gebruiken, is gezocht naar een manier om een oplossing te bieden voor de geconstateerde beperkingen van het model. NCG heeft de beperkingen van het HRA-model geanalyseerd en vervolgens aan aantal toetscriteria opgesteld om de lijst te completeren. Deze criteria zijn gebruik om de adressenlijst te verrijken.

NCG hanteert bij de verrijking van het risicomodel de volgende criteria:

- Bij selectie van één adres uit een blok van 2-onder-1 kapwoningen, of één/enkele adres(sen) maar niet alle adressen binnen een blok van rijwoningen, of één/enkele adres(sen) binnen één-en-hetzelfde appartementengebouw met meerdere adressen, behorend tot dezelfde CVW-typologie, ook de resterende adressen uit het blok/appartement toevoegen.
- Bij selectie van één adres uit een blok van woningen, niet behorend tot dezelfde typologie maar constructief wel met elkaar verbonden, ook de omringende woningen meenemen (clusteren) in de analyse om de onderlinge invloed te kunnen onderzoeken. Het betreft hier veelal uniek, vrijstaande woningen die als constructief 'gekoppeld' of aanleunend kunnen worden beschouwd.
- Bij selectie van één (of enkele) woningen uit blok van 2-onder-1 kapwoningen of rijwoningen, ook adressen van woningen binnen één-en-hetzelfde type/typologie toevoegen die zich in de directe omgeving (zelfde wijk, straal van 100 meter, zelfde PGA-waarde conform NPR9998:2017) bevinden.
- Bij selectie van een adres uit een blok van 2-onder-1 kapwoningen of rijwoningen, ook adressen van woningen binnen één-en-hetzelfde type/typologie toevoegen die zich niet in de directe omgeving bevinden. PGA-waarde conform 2017 als indicatie meenemen. Dient gelijk of hoger te zijn aan/dan de geselecteerde adres(sen).
- Toevoegen van woningen die conform plattegrond, opbouw, bouwjaar en openingsratio overeenkomen met woningen die in de MRL-P50 groep worden vermeld en waarvoor wordt geadviseerd door nadere opname uitsluitsel te geven.
- Toevoegen van meerlaagse bouwtypes met een hoofddragconstructie van metselwerk in hoge PGA-gebieden conform NPR9998:2017.
- Toevoegen van woningen die voorkomen op de Acuut Onveilige Situaties-lijst en de stuttenlijst (periodiek).
- Toevoegen van adressen met significante schade.
- Afvoeren van reeds versterkte woningen.

Deze criteria zijn besproken tijdens een bijeenkomst op 6 september 2018 tussen NCG, CVW en EZK en de kennisinstellingen NEN en TNO en op 11 september 2018 met de Mijnsraad en SodM. De voorgestelde criteria zijn tijdens beide bijeenkomsten doorgenomen en positief beoordeeld.

Bijlage 3: Hoofdfijnen governance gaswinningsdossier en versterking



Bijlage 4: Versterkingsproces op hoofdlijnen

Met de gebouweigenaren wordt een proces doorlopen. Dit proces start vanaf het moment dat gebouweigenaren in beeld komen door middel van de risico gestuurde HRA-methodiek en eindigt bij het opleveren van een woning op norm conform de meest actuele NPR.

De werkwijze en het doorlopen van het proces met gebouweigenaren die al 'in beeld' zijn (onderdeel zijn van de al geïnspecteerde groepen 1.467+, 1.588 en 1.581 en 3.260) verloopt anders dan voor de gebouweigenaren die nieuw in het versterkingsprogramma worden opgenomen. Met de 'bekende' eigenaren wordt eerst het gesprek gevoerd over wat hun mogelijkheden zijn. Afhankelijk van hun keuze wordt het proces verder opgepakt. Welke aanpak vanuit communicatie wordt gekozen om deze bewoners te informeren is afhankelijk van de afspraken die per gemeente in overleg met het betreffende Versterkingspunt van NCG zijn gemaakt. Voor een integrale uitvoeringsplanning wordt met lokale stuurgroepen en hun organisaties afgestemd. Het programma Eigen Initiatief doorloopt een eigenstandig proces.

Start

Bij de start zien de stappen er als volgt uit:

- Vaststellen werkvoorraad naar aanleiding van HRA-risicoanalysemethodiek (in lijn met de herziene aanpak als afgesproken tijdens het bestuurlijk overleg van 20 september 2018);
- Vaststellen van de voortgang in de uitvoering van bestaande batches en randvoorwaarden (zoals tijdelijke huisvesting en vergunningen) voorbereiden;
- Plannings en afspraken maken over de communicatie met de betreffende gemeenten;
- Contact opnemen met gebouweigenaren, afspraken inplannen;
- Kennismaken met gebouweigenaren, toelichting geven over het Mijraadadvies, HRA-methodiek, vervolgstappen;
- Opnameplan in overleg met eigenaar doornemen en toestemming vragen om dit in te plannen.

Opname/beoordeling en normbesluit

Met de bewoner wordt een opname-afspraken (uitgebreid of validatie) gemaakt. Uit de opname volgt een sterkteberekening, tenzij de opname eerst wordt gemaakt voor aanvulling van de database. Wanneer dat laatste het geval is, wordt dit uitgelegd. De sterkteberekening wordt vervolgens met de eigenaar besproken. Uit de berekening wordt duidelijk of een gebouw al dan niet voldoet aan de norm 10^{-5} . Zo niet, dan wordt de gebouweigenaar begeleid in het vervolgen van het traject. Voldoet de woning aan de norm, dan is versterken niet noodzakelijk en kan het traject hier eindigen voor de eigenaar.

In het wetsvoorstel van de Tijdelijke wet Groningen wordt een aantal uitgangspunten omschreven voor het normbesluit, waaronder:

- NCG neemt het normbesluit namens de minister van BZK. Het normbesluit bepaalt of een gebouw wel of niet voldoet aan de veiligheidsnorm.
- Indien een gebouw niet voldoet aan de veiligheidsnorm bevat het besluit het soort maatregelen dat noodzakelijk is om aan de veiligheidsnorm te voldoen. De invulling van de maatregelen wordt in gezamenlijkheid met eigenaren/bewoners na het normbesluit uitgewerkt. De uiteindelijke maatregelen worden in het Versterkingsbesluit opgenomen.
- Indien een gebouw voldoet aan de veiligheidsnorm en de eigenaar niet in bezwaar gaat is het proces met het normbesluit ten einde.
- Tegen het normbesluit staat bezwaar en beroep open. De NCG heeft tot taak het namens de minister nemen van beslissingen op bezwaar tegen normbesluiten.

Planvorming

Het versterkingsadvies is vertrekpunt voor verdere planvorming. De waardebeoordelingen geven richting aan het gesprek en mogelijkheden die met bewoners kunnen worden verkend: versterken, sloop-nieuwbouw of herbouw.

De volgende stappen moeten worden doorlopen:

- Er wordt een projectdefinitie opgesteld, een projectvoorstel en een projectplan (in overleg met de uitvoerende organisatie en de eigenaar/bewoner). Het plan van eisen komt hiermee zo volledig mogelijk tot stand binnen de grenzen van de financiële kaders;
- De definitieve begroting komt in beeld en het bedrag waarvoor de versterking dan wel sloop-nieuwbouw moet worden gerealiseerd (bouwbudget) wordt vastgesteld binnen de kaders voor versterken;
- Het bouwbudget is in beheer bij een publieke partij. Onderzocht wordt of en op welke wijze dit bouwbudget, als de bewoner hiervoor kiest, aan de bewoner beschikbaar gemaakt kan worden in een depot. Bij sloop-nieuwbouw wordt geen geld uitgekeerd;
- Marktpartijen kunnen worden geselecteerd, keuzes worden waar mogelijk (in samenspraak) met de eigenaren gemaakt;
- Het ontwerp kan in overleg tussen de eigenaar en de aannemer worden gemaakt (concepten, voorlopige, definitief ontwerp).

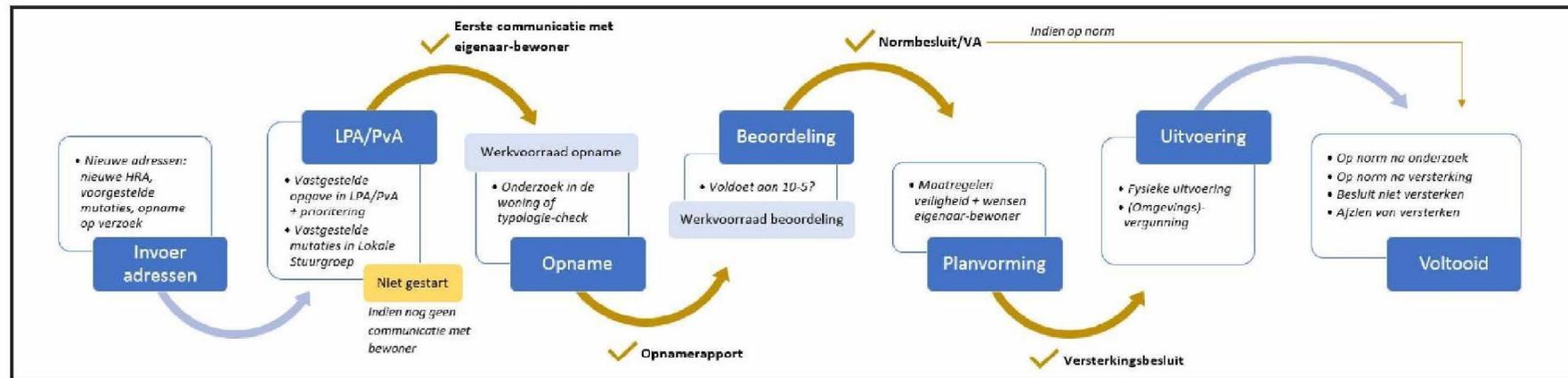
Uitvoering

Om van definitief ontwerp naar opgeleverd gebouw te komen, is nog een aantal stappen noodzakelijk. Hierbij kan een gebouweigenaar ook kiezen voor uitvoering onder eigen beheer. Er geldt een aantal spelregels, maar in een regulier traject worden onderstaande stappen en overeenkomsten met de eigenaren doorlopen.

- Het uitvoeringsplan, inclusief plannings, vergunningen etc.;
- Aanbestedingen/contracten;
- Depotovereenkomst. Hieruit worden alle kosten betaald;
- Overeenkomst met eigenaar/vaststelling overeenkomst;
- Uitvoering kan starten conform gemaakte afspraken en uitvoeringsplan;
- Opleveringsdocumenten en een opleverdossier met normverklaring;
- Oplevering van de woning en daarmee afsluiten van het traject;
- Evaluatie en mogelijkheden en/of wensen voor nazorg.

De vervangende zekerheid zal of door middel van de bankgarantiefaciliteit (hoge impact) of door middel van de vaststellingsovereenkomst/ versterkingsbesluit/ subsidiebesluit worden geboden. De eigenaar is verantwoordelijk voor het ophalen van de toestemming van zijn geldverstrekker.

Het versterkingsproces wordt in de figuur op de volgende pagina schematisch weergegeven.



Bijlage 5: Projectenlijst per fase



Voltooid en administratief afgedaan

Project	Omvang	Opmerkingen
Duindoornflat/Dragant	317 adressen	Aardbevingsbestendige renovatie. Opgeleverd juni 2019.
Dorpshuizen	2 adressen	De dorpshuizen worden versterkt via Elk Dorp een Duurzaam Dak: <ul style="list-style-type: none"> • Woltersum: opgeleverd november 2018. • Lellens: opgeleverd november 2019
Woningen	5 adressen	Enkele complexe gevallen zijn reeds versterkt
Administratieve wijzigingen	22 adressen	Bij een aantal adressen die op de lijst staan is geen versterking nodig omdat de betreffende gebouwen reeds zijn gesloopt. Betreft enkele adressen die door NAM zijn opgekocht, maar ook adressen die vanwege reguliere planologische ontwikkelingen zijn gesloopt. In deze gevallen was er wel een adres in de administratie opgenomen, maar geen bebouwing meer aanwezig.



Uitvoering

Project	Omvang	Planning en opmerkingen
Fazanthof, Ten Boer	30 adressen (sloop-nieuwbouw)	De bewoners zijn verhuisd naar een tijdelijke huisvesting aan de Boersterweg. Het sloop-nieuwbouwttraject start dit voorjaar.
Hamplaats, Ten Boer (Batch 1588)	24 adressen (sloop-nieuwbouw)	De woningen in de zgn. <i>Batch 1588</i> worden onder regie van de gemeente uitgevoerd, conform het convenant dat hiervoor is afgesloten met het Rijk. In 2019 is onder projectleiding van de gemeente en samen met bewoners van de Hamplaats een plan gemaakt voor sloop-nieuwbouw. De bewoners zijn verhuisd naar tijdelijke huisvesting. Uitvoering is eind 2019 gestart. De nieuwe woningen worden naar verwachting rond zomer van 2020 opgeleverd.
Scholen	2 scholen, 1 kinderdagverblijf	De versterking dan wel sloop-nieuwbouw van de scholen vindt plaats binnen het Scholenprogramma: <ul style="list-style-type: none"> • Kindcentrum Ten Boer: er wordt momenteel vervangende nieuwbouw gerealiseerd voor 2 scholen (De Huifkar en De Fontein) en de kinderopvang Kids2B. De verwachte oplevering is eind oktober 2020.
Dorpshuizen	3 adressen (1 gebouw)	De dorpshuizen worden versterkt via Elk Dorp een Duurzaam Dak. <ul style="list-style-type: none"> • Garmerwolde: het dorpshuis in Garmerwolde wordt momenteel versterkt, de verwachte oplevering is voorjaar 2020.
Divers	1 adres	Deze groep betreft met name verspreid liggende vrijstaande woningen die in eigen beheer of op basis van bestaande afspraken met NAM worden versterkt (transitieprojecten, Heft in Eigen Hand, Eigen Initiatief).



Planvorming

Project	Omvang	Planning en opmerkingen
<i>Nije Buurt, Ten Post</i>	132 adressen* (merendeel sloop-nieuwbouw) * <i>Waarvan 53 Wierden & Borgen</i>	Er wordt in drie fasen gewerkt. Dit najaar start het sloop-nieuwbouwtraject van het eerste deel van fase 1 (29 koopwoningen). Er zijn in 2019 30 wisselwoningen gerealiseerd (locatie Rijksweg), in 2020 zal worden gewerkt aan aanvullende tijdelijke huisvesting.
<i>Ommelanderstraat-Blinkerdaan, Ten Boer (Batch 1588)</i>	99 adressen* (sloop-nieuwbouw) * <i>Waarvan 16 Wierden & Borgen en 18 Woonzorg Nederland</i>	De woningen in de zgn. <i>Batch 1588</i> worden onder regie van de gemeente uitgevoerd, conform het convenant dat hiervoor is afgesloten met het Rijk. In 2019 zijn de gesprekken met de bewoners en corporaties gestart om te komen tot een collectief sloop-nieuwbouwproces. De gemeenten werkt hierbij nauw samen met NCG.
<i>Zorgcomplex Bloemhof, Ten Boer</i>	124 adressen* (hoofdgebouw intramuraal zorg + aanleunwoningen) (versterken) * <i>Woonzorg Nederland</i>	De Bloemhof wordt versterkt als onderdeel van de eerste tranche van het Zorgprogramma. In 2020 worden de plannen voor de versterking uitgewerkt, waarbij koppelkansen van de zorgaanbieder en eigenaar worden geïntegreerd in één plan. Uitvoering van de versterking zal waarschijnlijk in 2021 plaatsvinden.
<i>Scholen</i>	5 scholen	De versterking dan wel sloop-nieuwbouw van de scholen vindt plaats binnen het Scholenprogramma: <ul style="list-style-type: none"> Ten Post: er wordt een verkenning gedaan naar een <i>Huis van Ten Post</i>, met daarin ruimte voor de school, dorpshuis, voetbalvereniging en kerk. <i>(In het dorp staat ook nog de voormalige school De Lessenaar. Deze valt niet binnen het Scholenprogramma. Dit gebouw zal door gemeente en NCG tijdelijk worden gebruikt als projectruimte voor de versterking in Ten Post. Op termijn zal de locatie worden meegenomen in de plannen voor dorpsvernieuwing).</i> Woltersum: er wordt een nieuwe school gebouwd. Hiervoor is een gebied aangewezen en nader onderzoek loopt voor de exacte locatie. Het voornemen is om het bestaande schoolgebouw te herbestemmen tot wonen. Ten Boer (De Poort), Thesinge en Garmerwolde: deze 3 scholen zullen worden versterkt.
<i>Dorpshuizen</i>	3 adressen	De dorps huizen worden versterkt via Elk Dorp een Duurzaam Dak. <ul style="list-style-type: none"> Ten Post: het dorps huis van Ten Post wordt onderdeel van het Huis van Ten Post. Thesinge en Sint Annen: deze dorps huizen zullen worden versterkt.
<i>Boterdiepgarage</i>	1 adres	Het dossier van versterking van de Boterdiepgarage is in 2019 overgegaan van NAM naar NCG. In 2020 worden nadere afspraken gemaakt over dit project.

<i>Divers</i>	40 adressen	Deze groep betreft met name verspreid liggende vrijstaande woningen die in eigen beheer of op basis van bestaande afspraken met NAM worden versterkt (transitieprojecten, Heft in Eigen Hand, Eigen Initiatief).
---------------	-------------	--



Beoordeling

Groep	Omvang	Planning en opmerkingen
<i>Adressen met een verhoogd risicoprofiel in LPA 2019</i>	59 adressen	Op basis van het LPA 2019 zijn 59 adressen met een verhoogd risicoprofiel in beoordeling genomen. De versterkingsadviezen van deze adressen worden voor de zomer van 2020 afgerond. Na afronding van een versterkingsadvies wordt dit met de eigenaren en bewoners besproken en start de planvorming.
<i>Adressen opgenomen in Q1-2 2017 (Batch 1581)</i>	228 adressen	Alle adressen in de zogenaamde <i>Batch 1581</i> kunnen in uitvoering worden genomen, op basis van de bestuurlijke afspraken die hierover in december 2019 zijn gemaakt. In 2020 zal gestart worden met planvorming via de aanpak van de Bouwimpuls. De adressen binnen de <i>Batch 1581</i> liggen in Ten Boer, Ten Post, Lellens en Winneweer.
<i>Adressen opgenomen in Q3-Q4 2017</i>	396 adressen – 23*	De adressen die in Q3 en Q4 van 2017 zijn opgenomen worden allemaal beoordeeld. * 23 van deze adressen zijn onderdeel van de groep van 59 adressen met verhoogd risicoprofiel in LPA 2019
<i>Adressen met een (licht) verhoogd risicoprofiel, in 2019 in opdracht gegeven</i>	41 adressen	In 2019 is er beperkt capaciteit geweest om nieuwe onderzoeken te starten op basis van LPA 2019. 41 adressen die eerder al waren opgenomen, zijn in beoordeling gegaan. Dit betreft een aantal adressen in Woltersum, en adressen die volgens het nieuwe risicomodel een verhoogd risicoprofiel hebben gekregen.



Opname

Groep	Omvang	Planning en opmerkingen
<i>Adressen met een (licht) verhoogd risicoprofiel, in 2019 in opdracht gegeven</i>	160 adressen	In 2019 zijn de opnames uitgevraagd van ongeveer 160 adressen. Dit betreft een cluster adressen in Ten Boer, en adressen die volgens het nieuwe risicomodel een verhoogd risicoprofiel hebben gekregen.
<i>Adressen met een (licht) verhoogd risicoprofiel</i>	170 adressen	Ongeveer 450 adressen zijn in 2018 geïnspecteerd, maar nog niet in beoordeling genomen. In deze groep zitten adressen met verschillende risicoprofielen. De beoordelingen willen we zoveel mogelijk gebiedsgericht uitvragen, waarbij we eerst de adressen met een verhoogd risicoprofiel en dan het dorp Woltersum zullen oppakken.
<i>Adressen met een normaal risicoprofiel</i>	283 adressen	

Nog niet gestart

Groep	Omvang	Planning en opmerkingen
<i>Mutaties</i>	5 adressen	In 2019 zijn 5 adressen per mutatie toegevoegd aan de opgave, naar aanleiding van een Acut Onveilige Situatie die door TCMG is veiliggesteld of een door NCG geconstateerde bijzondere situatie.
<i>Opname van adressen met een licht verhoogd risicoprofiel</i>	177 adressen	Ruim 2800 adressen zijn onderdeel van het LPA 2020, maar zitten nog niet in het versterkingsproces. Dit betreft adressen met een licht-verhoogd risicoprofiel. De onderzoeken worden zoveel mogelijk gebiedsgericht uitgevoerd. In de loop van 2020 bepalen we de meest logische volgorde en aantallen op basis van de beschikbare capaciteit.
<i>P90 stad o.b.v. HRA 2018</i>	2638 adressen	In de stad Groningen, waar ruim 2600 adressen op basis van het risicomodel in 2018 een licht-verhoogd risicoprofiel hebben gekregen, willen we vanaf het 4 ^e kwartaal van 2020 starten met een steekproef. Deze steekproef willen we laten uitvoeren op basis van de nieuwe NPR 9998, die momenteel in ontwikkeling is. De stad ligt aan de rand van het aardbevingsgebied en we verwachten dat de afbouw van de gaswinning ertoe zal leiden dat het aardbevingsrisico in de stad verder zal afnemen.